

0000000000
0000000000

ՀԱՅՐԱԶՈՒ

შინაარსი

ქურონალ „ჯეჯილისა“

I. გულ-დაკოდილი ნატო—ლექსი, ვაჟა-ფშაველასი	3
II. გულქანის დედოფლები (მოთხრობა) თ. რაზიკაშვილისა	5
III. სამი ქურდი—ვანო ჯორთქიფანიძისა	14
IV. მცირე რამ სათხოვარი —(თარგმანი) ბ. ვაშაძისა	16
V. ორგვარი ნატერა (იგავი)— ი. ა—სა	18
VI. მერცხალი (ლეგენდა)—ინ-ანისა	20
VII. ჩენი ერთგული მეგობარნი — ი. ა—სა	29
VIII. გაზაფხული—(ლექსი) დ. თამაშვილისა	33
IX. მდინარე — ბახჩასი	35
X. ყმაწვილების თვით-მოქმედება ამერიკაში—თარგმანი სამსონ სახაშვილისა	37
XI. მოწყალე დიტო — დ. თამაშვილისა	42
XII. ჰაერში ფრენა (ჰაერონავტიკა)—ილიკოსი	48
XIII. პატარა მკითხველების წერილები	55
XIV. წვრილმანი: აკროსტიხი, ანდაზები, გამოცანები, ზმა, სიტყვების ამოცანა, უჯრების გამოცანა, შარადა, რებუსი	59

საყმაწვილო ნახატიებიანი ჟურნალი

იზარდე, მწვანე ჯეჯილო,
დაპურდი, გახდი ყანა!..
ი. დ.

№ 5.

წელიწადი მეთექვსმეტი

თბილისი

სტამბა ეკვთიშე ივანეს ძე ხელაძისა, ლორის-მელიქოვის ქ.

1900

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 26-го Апрѣля 1900 г.

გულ-დაკოდილი ნატო

ჩიტი რამ უცხო, ფერად ნაცარს,
შემომჯდარიყო ნამეენს ბალსედა;
ღვთის სადიდებლათ, რომ გახაფხულდა
ჭანკებს აწეობდა იგი ჭანკსედა.

როდი იცოდა ჰატარს ნატოს
თვალი ჭრჩებოდა ამ დროს მასედა:
შეჭოფინებდა და შეჭსაროდა,
ეკედრებოდა ხელების გაწვდით,
რომ დასჯდომოდა ნატოს თათსედა
და ავსილიყო იმისი მადლით;
ჩიტს როდი ესმის, რომ არ უჯერებს,

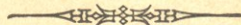
თვალები ცრემლით ავესო ბავშვსა;
 გალობს და გალობს აღუშოთებლათ,
 არს ჭბალატობს ის თავის ჭანკსა.

ნატოსაც ჭხედავს, მაგრამ არ უფროთის,
 იცის ვერაფერს, ვერ აწებს მასა.
 სახლიდან ამ დროს დედაც გამოჩნდა,
 მიუახლოვდა ზატარა ქალსა.

„ციტი, ციტიო!“ იმანის ნატო
 და თითით დედან უჩვენებს ჩიტზე;
 ის ჯერ ვერ უთქვამს დამიჭირეო,
 თუძე ეს წადილი ესატვის ზირზე.
 —აბა სად არის, დედის სილაღევი?!.
 დედამა ჭკითხა საუვარელ შვილსა,
 და ამ დროს ჩიტმაც მის დანახვასე,
 თავი აწება სიმღერას ტებილსა..

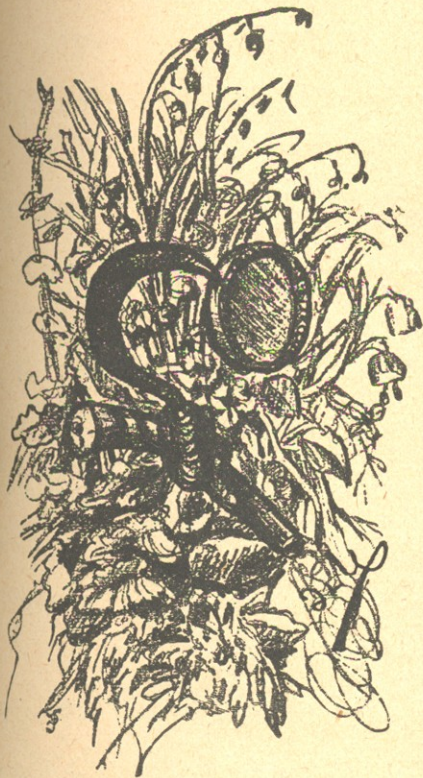
აფრინდა იმ წამს, შეინავარდა,
 შეშინებული მიფრინავს მადლს...
 გულ-დაკოდილი, თვალ-ცრემლიანი
 ზატარა ნატო დასტოვა დაბლა.

ვაჟა-ფშაველა

გულქანის დედოფლები

ღეს გულქანსა და იმის
ამხანაგებს მასწავლებელმა
„დედა-ენიდან“ „ნუცას სკო-
ლა“ წააკითხა.

იქა სწერია:

„ზატარა ნუცამა სთქვა:
ჩემს დედოფლებს უთუოთ
კითხვა უნდა ვასწავლოვო.
კადუშალა წინ წიგნი და

ეუბნებოდა: ეს არის ანი, ეს არის ბანი, ისწავლეთ გენა-
ცვათო“.

— ისწავლიდნენ დედოფლები კითხვასა, თუ ვერა?
იკითხა მასწავლებელმა.

— ისწავლიდნენ! ისწავლიდნენ! ევირიან ზოგნი.

— ვერ ისწავლიდნენ, ვერა უპასუხებენ სხვები.

— მოითმინეთ, მოითმინეთ, უბნებს მასწავლებლებსა და სწავლებლებსა აბა თითი აიშვირეთ, ვნახოთ, რას მეტყვიოთ.

გამხიარულებული მოწაფეები წამოიყუანენ, გამოიშვირეს თითები, სოკი სულ ზესე წამოდგა, ეკები უფრო დაძინახოს მასწავლებელმა და მე მკითხოსო.

— მე ვიტყვი, მასწავლებლო, ვეღარ მოითმინა ერთმა ბიჭმა.

— ძეე, მე! იმხის მეორე.

გულქანიც ნუცასავით ექვსი წლისა იყო; ამხანაც იცოდა კითხვა, დედოფლები ამხანაც ჭვავდა, მკონი სამი თუ ოთხი. დღეს გულქანიც იყო კლასში და მასწავლებელს ბეჯითათ უკვებდა ურსა.

— მაშ არ ისწავლიან დედოფლები კითხვას?! ფიქრობს გულქანი, — ისწავლიან ძაძა.

ის ჰაწაწა დედოფალი კი რას ისწავლის, ის ხომ ჯერ ისევ ბუბუსა სწოვს და აკვანში წვება, ის ჯერ გასახრდელია. როცა დიდი დედოფალი გახდება, მაშინ ისიც ისწავლის. დიდმა დედოფლებმა კი იქნება იცოდნენ კიდევ კითხვა!

ამის მეტათ არ მოჭკონებია გულქანს, რომ დედოფლები სთვის წაეკითხებინა წიგნი.

— ახ, ერთი წინეთ მოძკონებოდა, სხანამ მასწავლებელი იკითხავდა, ფიქრობდა გულქანი. ერთი ჩემი დედო

ფლები მენახა, იცინან თუ არა კითხვა. თუ არ იცინან, წაჰკიდებენ, თუ არა.

— დიხნაც რო ისწავლიან. მაშ არ ისწავლიან? ფიქრობს გულქანი.

კახები სომ დედამ შეუკერა დედოფლებისთვის; მერე რეგალ ჩხირებს თავებზე თეთრი მიტკალი დანახვიეს, ზედ ჯვარედინათ შავი ძაფით ცხვირი და წარბები ამოუნემსეს გულქანმა და თამრომა და ასე ააშენეს ეს კოხტა დედოფლები. მოაგონდა ესენი გულქანს, ცოტა როგორღაც ეჭვი შეეპარა თავის დედოფლების უვიცობასზე, მაგრამ გულს სომ ვერ შეიცვლიდა!

— გენაცვათ, ჩემო დედოფლებო, მოვიდე შინა, თუ ნუცა ასწავლიდა თავის დედოფლებს კითხვასა, თქვენ რაღა იმათზე ნაკლები შეეპართ, მე კი ვერ გასწავლით-ქა! ფიქრობს გულქანი და თან თითი აქვს აშვერილი.

დიდები იძახოდნენ: ვერ ისწავლიან! ჩხირებია, ადამიანები სომ არ არიანო.

ზატარაები იძახოდნენ, ისწავლიანო. გულქანიც იმათში ერია.

— კარგით, კარგი! უთხრა სიცილით მასწავლებელმა: — მაშ აბა, ქალებო, ვინახაროთ ყოჩაღი, ვისა გეავთ დედოფლები, ხვალისთვის ვინ დანასწავლის დედოფლებს ასოებსა?

— მეე, მასწავლებელო, მე! ესგეწებიან აქეთ-იქიდან კოგოები მასწავლებელს.

— ძამ კარგი, აი გულქანმა ასწავლოს დედოფლებს კითხვა. ამას უფრო, ჭკვიანი და ლამაზი დედოფლები ეყოლებს...

სახლში რომ დაბრუნდა, დასხა გულქანმაც თავისი დედოფლები რიგზე, დიდები აქეთ-იქით, ჰატარა ფაიფურის თავიანი და ცისფერ თვალებიანი დედოფალი შუაში ჩაუსვა.

— აი ეგრე, გენაცვათ! რაც შეეძლოს ამას, თქვენ ასწავლეთ, თქვენ დიდები ხართ და ეს ჰატარა.

— შენცა, გენაცვა, ჩემო ჰატარა დედოფლო. ეური დაუბდე დიდებს; რაც დაგარიგონ, გაიგონე, მე გასწავლით და თქვენ ეური დამიგდეთ; ჭკვიანათ იხსედით, არ იეშმაკოთ, თორემ ბუხს შეგაჭმევთ, ან ეუთში ჩაკვეტავთ და ბნელაში დაგდებთ.

— აბა ეური დამიგდეთ!

გადუშალა გულქანამ დედოფლებს „დედა — ენა“, სადაც ია არის დასატული.

— აბა შემომხედეთ, რა არის აქ დასატული, დედოფლებო? დედოფლები კი სრულებით სხვა მხრისკენ იცქირებოდნენ, თითქო არც კი გაუგონიათო.

— ქა! აქეთ შემოიხედეთ! აი ასე!

აქ გულქანმა დედოფლები მოატრიალა და ჰირები წიგნისკენ აქნევინა.

— რას იცინი, ქა, ძერე კი არ გეყოფა სიცილი
 შემოუტია ერთს დედოფალს გულქანმა, სულ რას იკრიჭები,
 ჯერ ვისწავლოთ.

დედოფლები სულ ხმა გაკმენდილები ისინდენ და უა-
 სრეთ გამოიციქირებოდნენ, ფაიფურის თავიანს გარდა, რომ
 ძელიც სულ იკრიჭებოდა.

— ალბათ არ იციან, რა არის ია, ფიქრობს გულ-
 ქანი, ვენახში კი არა ეოფილან და აბა სად ნახავდნენ?

— მაშ მე გეტყვით გენაცვათ ისევ:

ია მშვენიერი ჰაწაწა სუნიანი ევაფილია. ჩვენ ვენახ-
 ში ბევრნაირი ია იცის, ზოგი სოსანია, ზოგი ბაცი
 ნათელია, ზოგი თეთრია, ზოგი მუქი ნათელი. ეველანი
 კი იმით ჰგვანან ერთმანეთს, რომ მშვენიერი სუნი აქვთ.
 თუცა უსუნო იაც არის. აუვაუებაში ერთი ენძელა და
 ასწრებს სოლმე და ძეორე თაუფითელა. სუნი კი ენძელა-
 ს და თაუფითელას სრულებით არა აქვთ.

— გაიგონეთ?

დედოფლები კი, ალბათ სწორეთ დგომა მოჰხესრდათ,
 გადასრილიყენენ და ერთმანეთისათვის თაუები ძიედოთ.
 ჰატარა დედოფალი გვერდიდან გამოიღრიჭებოდა.

ძალიან უგულისყურონი გამოდგნენ გულქანის დედო-
 ფლები. რამდენი ეცადა გულქანი და იმათ ვერა შესძინა-რა.

მხოლოთ გულქანის ჭრელი ციცუნია ისმენდა გულ-
 ქანის გაკვეთილს გულმოდგინეთ და მხიარულათ შესქცე-

როდა ხან გულქანს, ხან იმის დედოფლებს. თანდათან თივთიკივით რბილ კუდს ათამაშებდა, ათრევდა ძიწასე და ცოცხნით უსვამდა, თითქო მტკვერსა სწმენდსო.

— თქვენ სრულებით უნიჭონი ჭყოფილხართ, თავუბი ბზითა გქონიათ გამოტენილი, უთხრა გაჯავრებით გულქანმა.

— იაც კი ვერ მითხარით, რა არის და აბა ასოებს როგორ იხწავლით! ტყუილათ კი არ იმახდნენ დღეს ბიჭუბი, თქვენი დედოფლები უბრალო ჩხირებია მორთულებიო.

— აბა რა გიყოთ, ჩემო დედოფლებო?

— იქნება თქვენთავათ უფრო იხწავლით! იქნება ჩემი ან გეშინიანთ, ანა გრცხვენიანთ, გენაცვას!

— აბა, შე გრეჭიავე შენა, სულ რომ იცინი, სულ იღორიჭები და კბილებსა ჭერი კიტრის თესლივით, აბა ერთი დილაძდის კიდევ მოგიცდით. ვნაათ, სვალ მანც ვერ მეტყუით, რაც არის აქ დახატული?

ჩამწკრივა გულქანმა თავისი დედოფლები ძაგიდასე, გადუშალა წინ „დედა-ენა“, სადაც ია არის დახატული.

— დედა, გენაცვას, ამდამ სანათი არ გააქრო, ჩემმა დედოფლებმა უნდა წიგნი იკითხონ. დღეს დაიღალენ, ამდამ არავინ დაუძლის, უფრო თავისუფლათ წაიკითხვენ...

გულქანის ციცუნია დღეს ძალიან ბეჯითათ უკდებდა უურს გულქანსა. ნახა, როგორ დასსა გულქანმა დედოფ-

ლები რიგზე, წინ წიგნი გადუშალა, თავებსე სედი-გაითქვა და
დუსვა და კაბებიც გაუსწორა.

— მოიცა, გულქან, ფიქრობს ციცუნია, როცა შენ და-
იძინებ, მე ვასწავლი შენს დედოფლებს კითხვას. ვნახოთ
თუ მე უფრო კარგი ოსტატი არ გამოვდგე, ქალბატონო!

დალაძა. ვეელას დაეძინა. გულქანიც დიდხანია, რაც
ტებილათ ხვრინავს. ათასნაირ სიხმრებს ჰხედავს:

აკერ ამისი ზატარა დედოფალს ვეებერთელა გასრდი-
ლს, სწორეთ იმოტელა გამხდარს, ქალაქის მღალსიებში
რომ უნახავს ფანჯარასე მიუუღებელი, ვეითელთმიანი, სე-
ლებ გაშლილი დედოფალი.

— უჰ, გენაცვა! რამ გაგხარდა მაგოდენა, აკი არა-
ფერსა სჭამდი?!

— ველარც კი მოგერევი, გენაცვა! შენ ესლს წიგნის
კითხვაც გეცოდინება-არა?

კითხულობს დიდი დედოფალი, კითხულობს სულ ხსა-
ზასსუბით, გადაბუღებულანახევიარი „დედა-ენა“, გულქანსაც
კი აჯობა.

— რა მშენიერათა კითხულობს, გენაცვა! ხვალ უნდა
მასწავლებელთან წავიყვანო. თუ ის ბიჭები არ დაგაცრუ-
ებინე, არ იქნება. მასწავლებელსაც როგორ გაუკვირდება!

ამ დროს გულქანის ჭრელი ციცუნია მოსჯდომოდა

დედოფლებს და ფეხით შინჯავდა, თან სუნავდა, თამაშობის გუნებაზე არიან, თუ არაო.

— მოდი აქ, შე ღრეჭიანუ, მოდი, წაიკითხე, თორემ ხვალ რომ არ გეცოდინება, გულქანი გაგიჯავრდება.

გადაბთრია კატამ ერთი დედოფალი და სედ წიგნზე დააგდო. ასე უფრო ახლო იქნები, აბა წაიკითხე!

დედოფალი არც იძროდა, არც ხმას იღებდა.

კატამ შეურაცხებათ მიიღო იმისი სიჩუმი.

— არ გეკადრება, ქალო, რომ ხმა ამოიღო?

— აბა შენ მოდი, მეორე ქალო!

მეორეც და მესამეც ერთი ზნისანი გამოდგნენ.

— მაშ არც ცეკვავ იცით? ჰკითხა კატამ, — აბა ძირს ჩამობძანდით...

მეორე დღეს გულქანს ადრინანათ გამოეფვიძა. წამოხტა, საჩქაროთ ჩაიცივა და დედოფლებთან მიიღბინა.

— სადღა არიან დედოფლები, — ბუას შეუჭამია სულ ერთიანათ. მოჰყვა ტირილს გულქანი, მოსთქვამს გამწარებული.

— გენაცვალეთ, ჩემო ჰატარა ლამაზო დედოფლებო! რომელმა ბუამ შეგულაზათ, თქვენ გენაცვალეთ?!

— საით გაგაქცუნათ იმ სასიკვდილელმა?

— ვანიე ჩემო ჰაწაწა დედოფალო, სად ვიყავ რო ვერ მოგეშველე, შენ გენაცვალე!

ამ დროს გულქანის დედაც შემოვიდა. ის უფრო დიდხანს რე ამდგარიყო და სხსლს ალაგებდა.

რწ გატირებს, გოგო, რწ დავმართნია ამ დილა ადრინანთ, შვილო, რწ იყო შენ გენაცვალოს შენი მშობელი?!

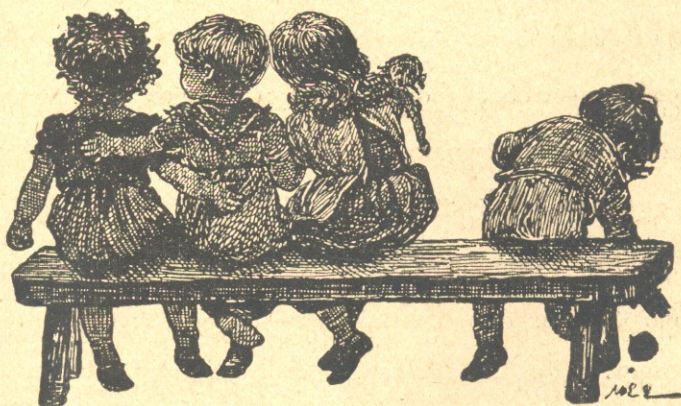
— დედოფლები აღარ არიან, გენაცვალე, დედა, ბუას წაუყვანია! ღრიალებდა გულქანი.

— აქ ბუას რწ ხელი აქვს, შვილო, მოძებნე, იმ ემძაქმა კატამ ხომ არსად გადაათრია. აბა ტახტქვეშ ნახე.

ძანთლაც შეეთრია ციცას დედოფლები ტახტ ქვეშ, ზოგი ჰირქვე ეგდო, ზოგი გულაღმა. ზოგს კაბა ჰქონდა ჩამოფხრეწილი, ზოგს სხსე დაკაწრული.

თვითონაც ზედ მოკეცილიყო და თავი კუდსე დაედო...

თ. რაზიკაშვილი.

სამი ქურდი

(ზღაპარი)

რო გლესს ქალაქში გასაყიდათ ვი-
 რი და თხა მიჭყავდა; თხას კისერსე
 ეყვანი ჭქონდა შებძული. სამმა ქურ-
 დმა დაინახა გლესი; ზირველმა ქუ-
 რდმა სთქვა: მე თხას მოვპარავო.
 მეორემ სთქვა: მე ვიწს მოვპარავო.
 მესამემ სთქვა: მე მოვპარავ მთელ
 ტანისამოსსაო.

ზირველი ქურდი მიეპარა თხას,
 მოხსნა ეყვანი და ვიწს კუდსე შეაბა. გლესმა მხოლოთ
 მოხსნევსე შენიშნა, რომ თხა აღარ იყო და დაუწყო მე-
 ბნა. მაშინ მეორე ქურდი მიუხსლოვდა და ჭკითხა:—რას
 ეძებო? გლესმა უპასუხა: თხა მომპარესო. ქურდმა უთხრა:
 აი, ამ წამში, აქვე ტყეში გაიბრინა ერთმა კაცმა, თხას მი-
 არბენინებდა, უთუოთ შენი იქნებოდაო, კიდევ შეიძლება
 დაიჭიროვო. გლესი გაიქცა, რომ კაცი და თხა დაეჭირა,
 ქურდს შეეხვეწა, ვირისთვის უური ეგდო. მეორე ქურდმა
 ვირი წაიყვანა. გლესი რომ ტყიდან დაბრუნდა, აღარც

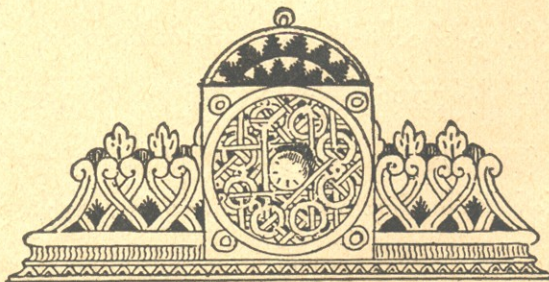

ვირი დაუსვდა; დაიწყო ტირილი და თავის გზას გაუდგა.

ცოტა ხანს შემდეგ დაინახა ერთი კაცი, რომელიც მდინარესთან იჯდა და სტიროდა. გლესმა ჰკითხა, რათ სტირი, რა დაგემართაო? კაცმა მიუგო: როგორ რა მატირებს, მე მიბრძანეს ქალაქში წამეღო ერთი ტომარა ოქრო, აქ, წყალთან დავისვენე, დამეძინა და ძილის დროს ტომარა წყალში გადავარდნილაო. გლესმა ჰკითხა:—ძერე რატომ არ ამოიღებო? კაცმა უპასუხა: ცურვა არ ვიცი, მდინარისა მეშინიან, მაგრამ იმას—ვინც კი ტომარას ამოიღებს—ოც ოქროს ვაჩუქებო. გლესს გაეხარდა და გაიფიქრა: ვირი და თხა რომ დამეკარგა, ღმერთი მაგიერთ ალბათ ახლა მასაჩუქრებსო. გაიხადა ტანისამოსი და ჩავიდა წყალში, მაგრამ ტომარა კი ვერ იპოვა; როცა ნაპირზე გამოვიდა—ვეღარც ტანისამოსი ნახა.

თურმე ის კაცი მესამე ქურდი იყო.

ვანო ლორთქიფანიძე

მცირე რამ სათხოვარი

(თარგმანი ბესარიონ ვაშდისა)

რთხელ ფრანგებს ომი ჰქონდათ ნემეცებთან. ერთი სოფლის მცხოვრებ ნემეცებს უნდა მიეტოვებინათ თავისი სოფელი და გასცლოდნენ მტერს, რომელიც მეორედღეს უნდა თავს დასხმობდა ამათ. საჩქაროთ აწეობდნენ ეველაფერს ურძებზე და ავირებდნენ გამკსავრუბას. ერთ ურძეთან ფაციფუცობდა და თან სტიროდა ერთი მოხუცებული დედა-კაცი. მისი ქმარიც ისეთივე მოხუცი, მოჭუსულ-დაღრეჯილი განუძებულიყო და ალერსით თავზე ხელს უსვამდა თავის ჰატარა შვილი შვილს. აქამდის რა მშვიდობიანათ ატარებდნენ თავის დროს და ზრდიდნენ ობოლს ჰატარა ქალს. ახლა კი უცებ ასეთი უბედურება დაატყდათ თავს და უნდა გამოსთხოვებოდნენ სამშობლო კუთხეს. ჰატარა ქალს შეეცოდა თავის მოხუცი ჰაპა და მოინდომა როგორმე დახმარებოდა; აიღო ქაღალდის ნახევი და დასწერა შემდეგი:

„საუვარელო ფრანგებო! ნუ შეეხებით ჩვენ ჰატარს სახლს იმისათვის, რომ ჰაზა მოხუცებულია და არ შეუძლიან აიშენოს სხვა სახლი. უმჯობესია ჩემთვის—წაიყვანეთ ჩემი ბატი, რომელიც მე გავეზარდე და მიირთვიო“.

თავის წერილი იმან მიაკრა სახლის კარებზე.

მეორე დღეს ფრანგების ლაშქარი შევიდა სოფელში; ერთმა აფიცერმა შენიშნა მიკრული ქალაღდი კარებზე, წაიკითხა ის და ძალიან გაუკვირდა. მერე თავის ჯარის კაცებს უბძანა სახლისთვის ხელი არ ესლოთ, არ აეოხრებინათ. როდესაც აფიცერი დაბრუნდა სოფლიდან, ჰასუსათ მისწერა ჰატარს ქალს:

„მვირფასო ცუცუნია! მეცა მეავს ჰატარს ქალიშვილი სამშობლოში; მე გულით ვინატრი, რომ იმასაც ისე გულმსურვალეთ ვუვარდე მე, როგორც შენ გევარება შენი ჰაზა.“

მოხუცებულებს ძალიან გაეხარდათ როდესაც დაბრუნების შემდეგ თავისი სახლ-კარი ხელ-უსლებელი და უვნებელი ნახეს.

ორგვარი ნატვრა

(ჯავახეთში გაგონილი იტავი)

ორსუცებულ ცოლ-ქმარს ორი განათხოვარი ქალი ჰყავდათ. ამითსე ამოდინდა ბებრების მხედან მთვარე. მეტათ ეძნელებოდა დედ-მამას შვილების განმორება, მარტოთ, ბაიუშით დარჩენა, მგონამთი გაბედნიერებაც უნდოდანთ—ორივე ქალი გაათხოვეს.

კარგა ხანმა რომ გაიარა, დედბერი შვილების ნაღველმა შეაწუსა.

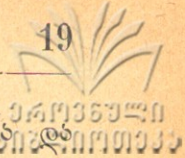
— კაცო, აღარ მივხედოთ ი შვილებს? წადი ერთი ნახე, გაიგე იმათი ცხოვრება, ავი და კარგი. დედა მოუკვდეთ, იქნება რა გაჭირვება აქეთ...

ნაადგომევეს ბერიკაცმა აიღო ჯოხი, გამოიხვია კალთაში საკხალი—ჰური და წითელი კვერცხები—და გსას გაუღბა.

უნცროსი ქალი უფრო ახლო სოფელში იყო გათხოვილი, მეჭურჭლეს ჰყავდა. ბერიკაცმაც ჯერ ეს მოიკითხა. ცხოვრების აუკარგიანობასედაც ჩამოუარდა ლანარაკი.

— იცი ძმავე, ახლა ჩვენ ჭურჭელსაც ვაკეთებთ და

ავურსაც. თუ ნატვრა აგვისრულდა, ღმერთმა ბრძანა
 წელს გვაღვა დაიჭირა, ჩვენ ბედს ძალი არ დაჭყეფს...

— ღმერთმა გისძინოთ, შვილო, უთხრა ბერიკაცმა და
 ახლა უფროსი ქალის მოსაკითხათ წავიდა.

უფროსი ქალის ქმარს ბაღჩა-ბოსტანი ჰქონდა განადე-
 ბული. ქალი მამას მხიარულათ დაუხვდა.

— ი, რას ამბობ მამა, თუ ჩვენი ნატვრა აგვისრულ-
 და... იცი, მაძილო, რა ბევრი ნესვი, სასამთრო და კი-
 ტრი დავთესეთ? თუ ღმერთმა მოგვხედა და წელს ასე ავ-
 დრები დაიჭირა, ჩვენსე ბედნიერი აღადიანი აღარ იქნება.

— ღმერთმა გისძინოთ, შვილო, უთხრა ბერიკაცმა და
 ვამოემშვიდობა.

— არა, ერთი მინც რიგინათ გამაგებინე ქა, რო-
 გორ ცნოვრობენ ი ცოდვის შვილები, ჩვენი ქალები,—
 წუწუნებდა დედაბერი.

— რაღა როგორ, აღადიანო, სომ გაგიგონია ქართუ-
 ლი ანდასა: „გამქცევიც და დამწევიც ორივე ღმერთს ესვე-
 წებოდანო“.

— რაო? უი ქა, გენაცვალეთ, რას ამბობს!

— რასა და იმას ვამბობ, ქაჯანო, რომ უნცროსი ქა-
 ლი ნატრულობს წელს გვაღვა დაიჭიროსო, უფროსი კი
 ღმერთს ესვეწება: „ღმერთო წვიმა ბევრი გამოგსაზნეო“.

მეჭურჭლის ცოლი ამას იმასის: „ღმერთო მოგვეც
 გოროსიო“, ძებოსტნის ცოლი კი იხვეწება: „ღმერთო
 მოგვეც ტალასიო“...

მერცხალი

(ჩრდილოეთის ლეგენდა)

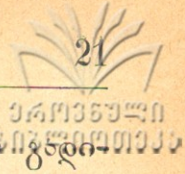
ასაფხული იყო.

ბატონის ერთგული მოსამსახურე, ოდესმე ჯანდონით სვავსე, მაგ-წამ ახლა კი წელში ორად მოხრელი მოხუცი ნინია თბილსმსეც გარეთ გაძოვტეუებინა. ეს უარჯენ - დაუდნო ილი მოხუცი ეზოს წინ აუვა-უებულ ბაღჩას გასცქეროდა, სეიდნანც ბატო-

ნიანთ ბავშვების ჟივილ-ნივილი მოისძოდა.

ჭი-ჭი-ჭი-ჭი-ჭრრრ!! განისმა ავერ კარმიდაძოს მახლო-

ბლათ და ნახმა, მარდმა მერცხალმა ისარივით სწიალა ბაღის ღობეზე.

ეველასე უფროსმა გიგომ მერცხლის ხმას უცბათ უური მოჭკრა, ბურთოს თავი ანება და სინარულისაგან სასე გაბრწინებულმა წამოიძახა:

— ქეთო, თამრო, ძალვა, მერცხალი, მერცხალი!!

ერთ წამს ბავშვების ხმაურობა სრულიად მისწედა. თამაშობისაგან სასეწამოწითლებულმა და გახარებულმა ბავშვებმა თვალები მოწმენდილს მხინ წას მიამტკრეს, გაინახნენ.

ჭი-ჭი-ჭი-ჭი-ჭრრრ!! განმა კვალად და გაზაფხულის ცელქმა სტუმარმა თვალის დასამსახებასე ბავშვებს სამჯერ თავზე წრე შემოავლო, გასრილდა და სასახლის დერეფნისაკენ გასწია.

— დერეფნისაკენ გაფრინდა, დერეფნისაკენ! — ჩაიკრიალა ექვსის წლის თამრიკომ და ბაღის გამოსავალ კარებისაკენ შურდულის ქვანავით გაუარდა. სხვებიც ძამინვე კვილ-სივილით გამოეკიდნენ.

— ჰაჰა ნინია, მერცხალი მოფრინდა, მერცხალი! — შესძახა გიგომ ნინიას, რომელიც იქვე ესოში იდგა, და ქაქანით კიბეზე შეიბინა. — აგერ, აგერ სად შემომჯდარა, ჰხედავთ? დერეფნის თავ-სეზე.

ბავშვები უკვე აივანზე იფნენ ახლა და უცხო სტუმარს გაუძამდარი თვალთ და ბედნიერის დიმილით შეჭურებდნენ.

ბავშვებმა ერთ ხანს კიდევ გააუოლეს თვალი, მერცხალმა ძალე გვერდზე დაუხვია და სანჯის მიუფარა.

— აგერ შარშანაც აქა ჭქონდათ ბუდე, — განაგრძო გიგომ, ორი ბარტყი გამოჩეკეს; დედა რომ ჭინაღუას უხიდავდა, ისინი ჟივილით ნისკარტებს გადმოჭყოფდნენ ხოლმე ბუდიდან და ჰირიდან ისე აცლიდნენ საჭმელსა. ერთხელ მინდოდა კიბე მიმედგა და ბუდეში ჩამესედნა, მაგრამ ნინიამ დაძინასა და მითხრა: — მაგას ნუ იხამ, თორემ დედას შეეძინდება და ბარტყებს სხვაგან წაიუყანსო. ისიც მითხრა, რომ მერცხალი ჩვენი მეგობარია და არამც და არამც არა დაუშავო-რა, თორემ ბუდეს აქ აღარ გაიკეთებს და დაგწვევლისო.

ბავშვები გიგოს ყურადღებით უსმენდნენ და უხაროდან, რომ ჰაწია მეგობარი მერცხალი ძველ ბუდეს ისევ ეწვია.

ნინია კი ამ დროს ესოს შუა-გულ გამოძვგარეოდა და ჰირსე ღიმილით გაჭყურებდა ბავშვებს, რომლებსაც მერცხლის მოწვლა ასე ახარებდათ.

— ძამ მერცხალი ჩვენი მეგობარია! — გაიმეორა თამარიკომ, ერთი გულიანათ გადაიკისკისა, ქეთოს სელი ჩაჭკიდა და გაცხარებული კიბისაკენ დაეშვა. გიგო და ჰატარა ძალვაც უკან გაჭყვნენ.

— ნინია, ჩემო ნინია, გვითხარი აბა რითია მერცხალი ჩვენი მეგობარი? — ჩაეკითხა გიგო ნინიას, როდესაც ესოში ჩაირბინეს და ნინიას მიუახლოვდნენ.

— მერცხალი, ხეძო გიგლო, უწეინარი და ჯღაძინის, მოყვარულია, დაილოცა ღვთის სამართალი და მერცხალს დიდი სიკეთე მიუძღვის კაცთან. როცა ჯერ ისევ ახალგაზდა ვიყავი და მამათქვენი ბატონი ილია რუსეთიდან ჩამობრძანდა, აი რა მითხრა ერთხელ: ცივ ქვეყნებში მერცხლის შესახებ ასეთი და ასეთი თქმულება არისო და მართალიც არის. აი, თუ გინდათ, უური დაძიგდეთ და გეტყვით.

ბავშვები მაშინვე გარს შემოესვივნენ და დაუწვეს სვეწნა, რომ მერცხალს რამე ეამბნა.

— გეტყვით, გეტყვით, მაგრამ იმ ზირობითკი, რომ არასოდეს არ დაუვიწყოთ და მერცხალს ბუდე არსად დაუშალოთ.

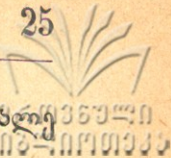
— ღმერთმანი არ დაუშლით, არა! სამივემ ერთმანთ შესძახეს: გიგომ, თამრომა და ქეთომ. ზატარა შაღვანს კი ტირიფის წკნელი აეღო, სედ გადაძდარიყო და აჩუ-აჩუს მახილით ესოში დარბოდა.

— მამ აბა უური დაძიგდეთ, დაიწყო ნინიამ:

— წარღვნა რომ მოვიდა ნოეს კიდობანი დაუსრულებელ ზღვათ ქცეულ დედამიწის სურკსე დაცურავდა. ეშმაკს გული ბორბოტით აევისო და გაიფიქრა, კიდობანში მყოფი ხაღსი, ცხოველები თუ ფრინველები, ყველა ამოქვლიტა.

ეშმაკი უცბათ თაგვათ იქცა, კიდობნის ერთ კუთხეში

ჩაიძალა და დაუწყო ნელ-ნელა ღრღნა; კიდობანი მანვე მთლათ განზრტად წუაღმა შხივილით დაიწო დენა. კიდობანსა და შიგ მყოფ ხალხს, თუ ცხოველებს დაღუპვა არ ასცდებოდა, რომ, საბედნიაროთ, დროსე გველს არ შეენიშნა ესა. გველი მაშინვე მიცურდა და ხვრელში კუდი დაუცო.

წარღვნის დასრულებამდის გველი ხვრელიდან არ დაძრულა და ამ რიგათ მთელი ადამის მოდგმა დაღუპვას განდარჩინა.

როდესაც წუაღმა იკლო, კიდობანი არწრატის მთასე შეღვა და ნოე თავისი სახლობით და ეველა სულდგმული, რომელიცუკი კიდობანში იყო, მშვიდობით განდარჩნენ. გამოვიდა თუ არა კიდობნიდან, ნოემ მაშინვე დიდის დიდებით სამადლობელი მსხვერპლი შესწირა ღმერთს, რომ მშვიდობით განდარჩა.

მაშინ მოუწოდა ღმერთმა გველსა და უბრძანა:—შენ განდარჩინე კაცობრიობა ამოწვევტასა, მთხოვე რომელი ცხოველი უფრო გეკემრიელება და მე მოგცემ სასრდოთაო.

გველმა ბევრი იფიქრა, მაგრამ უცბათ გადაწვევტილი ვერა მოახსენარა და სთხოვა:

— მოძეც, უფალო, დრო, რომ გავიგო რომელს უფრო გემრიელი სისხლი აქვს და მაშინ მოგახსენებო.

ღმერთმაც ნება დაჭრთო.

მაშინ გველმა კოლოს მოუხმო და კავსახნა, რომ მთე-

ლი დედამიწის ზურგი შემოველო და ვმინჯებ ცხოველს უფრო გემრიელი სისხლი აქვს.

ბევრი იფრინა კოლომ, მთელი ქვეყანა შემოიარა, ეველა სულდგმულს გაუშინჯა სისხლი, მაგრამ იმ ახრს დააღვა, რომ ადამიანზე გემრიელი სისხლი არც ერთ სულდგმულს არა აქვს.

კოლოც ამ ზახუსით გაეშურა გველისაკენ.

მაგრამ დაილოცა დუთის სამართალი! გზაზე კოლოს მერცხალი შემოეყარა და ჩაეკითხა: სად ვოფილხარ, ან საით მიფრინავ აგრე განქარებულო.

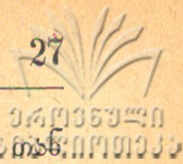
კოლოც შედგა ერთს წამს, სული მოიბრუნა და უთხრა:

— სად ვოფილხარ და, გველმა მომანდო გამეშინჯა დედამიწის ზურგზე რომელ ცხოველს უფრო გემრიელი სისხლი აქვს. ბევრი ვიფიქრე, დედამიწა კიდით-კიდემდე შემოვიარე, ეველას სისხლი ვმინჯე, მაგრამ, როგორც დავრწმუნდი, ადამიანზე გემრიელი სისხლი არც ერთ ცხოველს არა აქვს.

კოლოს ჯერ ამისი თქმა არ დაესრულებინა, რომ მერცხალი ისარივით გაექანა, ეცა კოლოსა და ენა ძირიანათ ამოაგლიჯა.

დამუნჯებულმა კოლომ ბევრი იხმუილა, მაგრამ თქმა ვედარაფრისა შესძლო და ასე დამხარებულმა გასწია გველისაკენ. მერცხალიც უკან გაედევნა

მიფრინდა კოლო ღმერთთან და მერცხალიც მიჭყვავა.

— აბა რას იტყვი, ვის უფრო გემრიელი სისხლი აქვს, — უბძანა ღმერთმა. მაგრამ კოლოს ლაპარაკი აღარ შეეძლო და მხოლოდ უაწროთ-ღა ზმუოდა. ვერაფრის თქმა ვერ მოახერხა.

მაშინ მერცხალი წარსდგა და მოახსენა:

— უფალო, კოლო მოგახსენებთ, რომ უველასე გემრიელი სისხლი ბაყაყსა აქვსო...

— მას ამიერიდან უკუნისამდე საწოდოთ ბაყაყი მომიციაო, — მიჭმართა ღმერთმა გველსა და დაითხოვა.

გველიც მას შემდეგ მხოლოდ ბაყაყებით იკვებება...

გამწარდა გველი, აიძართა უცბათ და მერცხალს მიესია, რომ მოეშინა და ამითი მაგიერი გადაეხადა, მაგრამ მერცხალი ძარდათ გაუსწლტა და გველს ჰირში, მერცხლის ბოლოს შუა ნაწილი-ღა შეჭრჩა.

აი, ეს არის მიზეზი, რომ მერცხალს ბოლო გაყოფილი აქვს.

მას შემდეგ სადაც უნდა იყოს, ადამიანი მერცხალს ეოველთვის სიუვარულით ეპყრობა და, როგორც თავისს მსხნელს, ძვარველობას უწევს, სახლში ბინას აძლევს და მეგობრობს.

— თქვენც, ჩემო ჰატარებო, იმედია ამას იქით ამ ჰაწია ჩიტუნისს უფრო მეტაჲ შეიუვარებთ და ბუდეჲს არ დაუშლით, ბარტყებს არ დაუხოცავთ.

ნინიამ გაათავა; მოწიწებით ქუდი მოიხსნა, შემოსილ სასეხე ჯვარი გამოისახა, მალლა ზეცას შეხე და და უთხრა: იქ ღმერთი და ძირს კაცი, ორივე თქვენი მლოცველი იქნება, თუ ბოროტს არავის უხამთ და ვუღას კეთილათ მოეპურობითო.

ბავშვებმაც ჰირჯვარი გამოისახეს და ზეცას შეჭხედეს. ჭი-ჭი-ჭი-ჭი-ჭრრრ!! გაისმა ერთხელ კიდევ და შავმა მერცხალმა მოწმენდილს ცახე შურდულის ქვასავით გაი-სრიალა.

ინ-ანი

ჩვენი ერთგული მეგობარნი

I

ც ხ ე ნ ი.

ღეს იქამდის დაგვიძინაურდა ცხენი, რომ ძნელად-და მიგვაჩნია გარეული ცხენის წარმოდგენა. შედარებით რომ ავიღოთ, მართლაც რომ ძრეულ ცოტა-და დარჩა გარეულათ ცხენი. ამ ქამად მხოლოდ აზიისა და აფრიკის თვალ უწვდენელ მინდვრებში-და შესვდება კაცი გარეულ ცხენთა ჯოგს. ხოლო შინაურ ცხენს-კი ძოველ დედაძიწის სურგზე ოპოვით. სადაც-კი კაცი სცხოვრობს იქ მისი საიქედო მეგობარი ცხენიც იგულისხმეთ. ღმერთს რომ კაცი ისთვის თანამშრომლად ცხენი არ გაე-

ჩინა, კაცი დღესაც ველურ მდგომარეობაში იქნებოდა.

ძროძისა და ჯაფის ატანა, სწრაფი მოძრაობა, ჭეუა და მოსასრება სასარგებლო საქმეში, საკვირველი ერთგულება თავის ჰატრონისა აი, ყველა ის თვისებანი

ცხენისა, რა მიზესითაც ასე დაიხსლოვან და დაამყვინებინა კაცმა ცხენის შემწეობით ვხნამთ, ვპკით, ვლეწავთ; ცხენით ვხალვანდრობთ-ავკიდებთ სოლმე ცალებს და ვადანგვანებენ სოფლიდან სოფელში, ქალაქიდან ქალაქში. ცხენს ვაბნამთ ფურგუნში, ეტლში და ათას საქმეს ვაკეთებინებთ მეურნეობაში და მრეწველობაში. გარდა ამისა ცხენი გვინდა საჯდომათ შინ, გარეთ, ოძში და ლხინში. ამასთანავე დიდძალი ხალხი სცხოვრობს დედამიწის სურგსე, რომელიც სჭამს ცხენის ხორცს, სვამს მის რძეს, აკეთებს მისი რძიდან მაჭარავით სასმელებს კუძისს და კეფირს. დიდ ხმარებაშია აგრეთვე ცხენის ძუა, ფაფარი და ტყავი. აბა ამისთანა სასარგებლო ცხოველს როგორ არ უნდა მოეზერას კაცი ჰატევით და სიუვარულით.

ახლა რაც შეეხება ცხენის ჭკუა-გონებას და მის სულიერ მხარეს, მართლაც რომ საკვირველი ცხოველია. საუკეთესო ჯიშის ცხენით ძველის ძველათვე ქებულია არაბეთი. არაბული ცხენი შესანიშნავია სილამაზით, ღონით და საკვირველი სიძარდით—მისთანა სიარული და ვაჭენება არა ჯიშის ცხენს არ შეუძლიან. მერე ისე უეგარს თავისი ჰატრონი რომ სიცოცხლესაც ანაცვალებს. თითონ არაბნიც საკვირველი მოსიუვარულენი არიან ცხენისა, ისე უეგართ, როგორც თავის ღვიძლი შვილი და ნათესავი. სძირად შესვდებით არაბეთში შემდეგ სურათს: სადმე უდაბნოში ერთად ერთ ხის ჩრდილს ქვეშ თეთრათ მოჩანს არაბის

კარავი. არაბის ცოლ-შვილი ქვიშასე სხედან და აქვე რაკონთან წევს მათი მეგობარი ცხენი. ბავშვები დაცოცამენ, ქვიშაში იფლებიან, მერე ცხენს ეთამაშებიან, სურგსე აჯდებიან, ფეხებში უვარდებიან, ფაფარს და ძუას უწევენ, კისერსე ესვევიან, აწუხებენ, მაგრამ ცხენი იმდენათ სულგრძელი ცხოველია, რომ მისგან ბავშვები ალერსის და და თავისიანობის მეტს ვერას ნახვენ.

რად რიგ უეჭვარს არაბს თავის ერთგული მეგობარი ცხენი, შემდეგი მაგალითიდან სჩანს. სენ-პიერი მოგვითხრობს: „ერთს არაბის ოჯახს მეტათ მშვენიერი წამოსადეგი ცხენი ჰქავდა. საფრანგეთის კონსულს თვალი სედარჩა. უნდოდა ეეიდნა და თავის მეფისთვის, ლიუდოვიკო XIV გაეგზავნა. არაბი თუძცა ძრეელ ღარიბი იყო, მაგრამ დიდხანს არ თანხმდებოდა, ვერას გზით ვერ იმატებდა თავის შვილივით გაზდილს ცხენს... ბოლოს, როგორც იყო, სიღატაკემ განბედინა განძორებიყო თავის სანუჯეს და დიდი ფასიც მოითხოვა. კონსულმა მისწერა საფრანგეთში და როცა ჰასუსი მიიღო არაბს დაუძანა. არაბმა მოუუვანა თავის დასატული ცხენი. თითონ არაბი ნახევარსე შიშველი იყო, ტანს დაფლეთილი ძონძები ძლივს უფარავდა. მაგრამ დანახა თუ არა მთელი მუჭა ოქრო, მაშინ შეჭხედა თავის მეგობარს ღამას თვალებში და გულიდან საშინელი ოხვრა ამოსკდა. არაბი ერთს წამს შეფიქრდა, ქანდაკებასავით გაჩერდა, ერთი კიდევ შეჭხედა

ცხენს და თითქოს გამოფხინს დაო უცებ წამობნის! „ახს
 ღმერთო ჩემო, რას ვჩადი მე უბედური! ვის ვაძლევ შენს
 თავს? ევროპელებს, რომელნიც შეგიკრამენ ფეხებს,
 გცემენ, უბედურს გაცხდინან! არა, ჩემო საუნჯევ, წავიდეთ
 აქედან! წავიდეთ კვლავ გამახარე მეც და ჩემი შვილებიც“.
 ამ სიტყვებით წამოასტა არაბი ცხენს და წამსვე გაჭერა
 კონსული დამისი მსლებლები ხელ ცარიელნი გან-
 ცვიფრებულნი დარჩნენ.

თუ არაბს ასე უეგარს თავისი ცხენი და ოქროს არ
 ხარბდება სამხაგიეროდ ცხენსაც თავგანწირულად უეგარს
 თავის ჰატრონი. შატობრიანი მოგვიტხრობს, რომ ერთს
 ბედუინს უნდოდა თავი დაეღწია მდევართაგან, რომელთაც
 მისი შეპურობა ეწადათ. არაბი შეასტა თავის მეგობარ
 ცხენს და იერიქონთან ისეთ სამინელ თავქვესე დაუშვა
 ცხენი, რომ მდევარი გაცელებული დარჩა. აბა რაღაა დაე-
 დევნებოდა. აღტაცებული ცხენის ამგვარი ერთგულებით
 შორიდან-ღა უცქეროდა სეირს. ცხენმა თუძცა ჰატრონი
 გადაარჩინა მტრისაგან, მაგრამ თითონაც თავი შესწირა,
 იერიქონის გაღავანთან დაეცა და მოკვდა. მდევარმა ადგი-
 ლად დაიჭირა ვისაც მისდევდა. არაბი თავის საუვარულ
 ცხენს გულ შეღონებული თავს დასტიროდა და თვითონაც
 სიკვდილს ნატრულად.

გაზაფსული

შარდო ფურჩქენილო, ლამაზო,
 ცით ქვეყნათ ჩამოგზავნილო,
 ცვარ-მარგალიტით ციურით
 ყელ-კისერ გადაბანილო,
 მწვანე ტოტები ბუჩქისა
 თავს გადვას დროშა-ალამათ;
 ცით მარგალიტიც მოგეძღვნის
 პირისანახავ სალამათ!...
 ბუნებამ ხელი შევიწყო,
 თვითონ განგებამ შეგმოსა
 და ფუთკრის გუნდიც დაჰბზუის
 შენს არე გარეშემოსა! —
 მაგ ღია გულში დაეძებს
 სიტკბოებასა და ნექტარს, —
 საიმქვეყნიო თაფლ-სანთელს,
 საიმქვეყნიო კელაპტარს!
 თავს დაგქათქათებს ვარსკვლავი,
 სხივ-გაბადრული მთვარეცა,
 და მინდორ ველიც შეგხარის

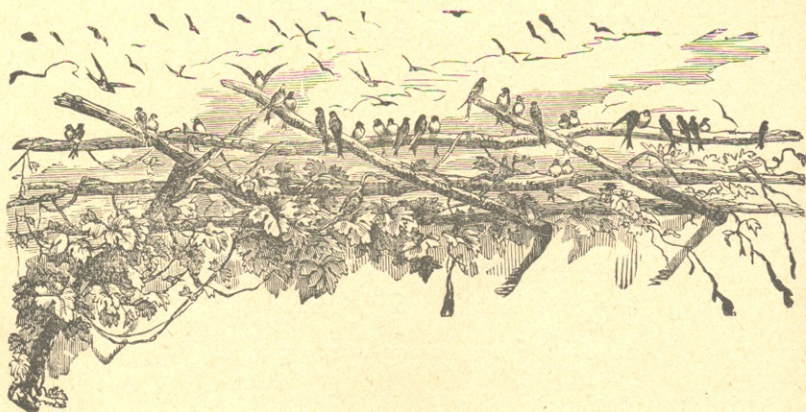

მოელვარ-მომღიმარცა!
და მაშინ ქვეყნის შევენებას,
მომხიბვლელს, გულ-მკერდ ღიასა
თავს დაგრაკრაკებს მგოსანი
საამო „ტია-ტიასა!..“

შენ დგეხარ ნაზათ, ყურს უგდებ
მას, სიამაყევ მშობლისა,
ვით დედოფალი მორცხვედი,
შევენება ამა სოფლისა.

მაშ, თქვენც დაწყნარდით. ბავშვებო,
თქვენსა გაზრდას და ლხენასა,
ყური დაუგდეთ, მალხაზნო,
ობოლი მგოსნის სტვენასა!

დ. თამაშვილი

მდინარე

რ ტყით შემკულ მთის შუა ჩამოდის მდინარე, რომელიც ეხლაც მდინარებს, უწინაც უდენია და მერეც სულ იდენს. მიდის, მიიკლაკნება; იხვევა, ჩადის, გადადის; ოხრავს, სტირის, ქვითინებს; ხან გაგიჟებული მღერას მოჰყვება, თან მღულარე ცრემლი ჩამოსდის; ხან აღტაცებული, იღუმალეებით აღსავსე ხმით უამბობს, ესაუბრება მთებს და კლდეებს, ქვა-კლდეებს; პატარა კენჭებს, ტყეს, ბალახს; მალლა ცას, დაბლა დედა-მიწას და ადამიანს; შეჰხარის ყველას, თავს ევლებს, ეამბორება, ნატრულობს მათ სიცოცხლეს და სიყვარულით უბე-კალთით ატარებს იმათ სურათებს. მაგრამ პირ-მოკუმულნი ჰყუდიან მთანი, შავ-ნაბად მოსხმულნი; ოცნებით მოღალულ ტყეს მილულვია და სთვლემს; შუბლ-კოპიან კლდეებს მღუმარედ თავები დაუხრიათ და თვის ფეხთა ქვეშ მიწას მისჩერებიან. ბრჭყვიალა ბროლის კენჭები ეშხის ნაპერწკლებით მზის სხივებს არ ეთანხმებიან, ოღონდ ხანდახან ციციანათელასებრ ელვარებით გამოჰკრთიან, გაიპყვრიანებენ და გაჰქრებიან; ქრელ-კაბა ყვავილები მწვანე ბალახთან ლიხის ქვეშ მიღეშილან და გაწამებულან. ქვანი ხომ გაქვავებულან, გამტნარებულან და სიცოცხლის უნიშანწყლოდ ჰყრიან და ჰყრიან. მდინარე კი ჩადის, ჩახმაურობს, ჩაუბნობს, ყველას სიყვარულით ევლებს თავსა იქ, აქ, ზევით, ქვევით იმავე მთასა და ბარსა, იმავე კლდეებსა და ხეებსა, შორეულ მდგლო-მინდვრებსა და არა აქვს დასასრული იმის სიცოცხლეს, ალერსს და მუდარას. საწყალი სიყვარულით გაუმაძღარი მიტრალა! აბა ის თვითონ რამდენს ჩივის და სტირის, მაგრამ ვის მიუგდია ყური, ვის მიუცია გული!

გადიწმინდა. ჩამავალმა მზემ ალერსით გადმოხედა გულ-გამტეხელს, საყვარელ მდინარეს და აუვსო სხივით ისეც წმინდა,

ლამაზი გული. ჩიტები აქივყივდნენ, მოსხდნენ მდინარესთან და პაწაწინა პირებით მორთეს საუცხოვო სიმღერა. ჩაეფარა მზე. ამოვიდა მთვარე, აციმციმდნენ, ათრთოლდნენ ვარსკვლავნი ცაში და თავის ტურფა სურათებით ჩახატნენ მდინარეში. მღუმარე კლდეს ძლიერი მკერდი გამოუჩნდა, შუბლზედ კოპები გაშალა და მდინარეს გადმოჰხედა, შეინძრა ტყეც, გაიხმაურა და საამურად ხელების შლით სალამი მისცა ღვთის მშობლის ხატივით ცის გუგაზედ გამოცურებულ მთვარეს; წაეჩურჩულა და-ძმურად მდინარეს. ყვავილები სადარბაზო მარგალიტებით მოირთნენ და მოღიმართ რხევა, ფოფინი იწყეს. მდინარე დაკრთა, თავისდა უნებურად ბაგიდან სიმღერა აღმოჰხდა. მღეროდა, მღეროდა, ცრემლად იღვრებოდა და სპეტაკს, ანკარა ბავშვურად მოტიტინე, ამისკენ მოსწრაფე წყაროების ნაკადულებსაც ცრემლი სდიოდა. ეხლა ყველა სცოცხლობდა, მოძრაობდა. აღარა ჰქონდა საზღვარი მდინარის ალტაცებას: ყოველივე და ყველაფერი ბედნიერი იყო, ამის გულიც იმათ სასთან სცემდა, ამბობდა და უმეტესი აღარც რამე ამას უნდოდა.

მაგრამ დახეთ! ვილამაც გამოიარა და იხილა რა მდინარის ალტაცება, ქვას ხელი წამოაგლო და გამეტებით შიგ ჯღლათა მოაღინა. კლდეს გაელიმა. რამდენიმე ლოდი გამოჰსქდა და ხახან-ხახანით მდინარეში ჩამოეშო. მთამა და ბარმა ჟრიაშულით ხმა მისცა, ყვავილების და ჩიტუნების სიცილ-კასკასმა იქაურობა ააქოთქოთა. მდინარემ ერთი დაიკვნესა და მაშინვე სიმღერა ტირილად გარდაექცა. ეხლა ის აღარა მღეროდა კი, ღმუოდა; ტირილსაც აღარ ჰგვანდა იმისი ტირილი! მერე უცებ საშინლად გაიხმორა, დაეშვა თავდაღმა და გულ-შემოყრილს აღარც გაუგია, სად ან ხე მოგლიჯა მერე, სად მიწა მოარღვია და კლდეს ძირი გამოულო; სად ყვავილოსანი ჭალა შემუსრა; სად აღამიანი მოიტაცა და დაახრჩო; სად გზებს და მინდვრებზე გადააბიჯა. კლდეები ისევ იღიმებოდნენ, ქვები და ხეები ხახანებდნენ და ჩიტ-ყვავილებიც ასე იძახოდნენ: „გაგაჟდა ჩვენი საწყალი მდინარე!“

ყმაწვილების თვით-მოქმედება ამერიკაში

(თარგმანი)

თვით-მოქმედება არც ერთს ქვეყანაში არ არის ისე გაძლიერებული, როგორც ჩრდილო-ამერიკის შეერთებულ შტატებში. ამერიკელი კაცი და ქალი უმეტეს ნაწილათ, პატარაობიდანვე თავის ძალღონის ანაბრათ არიან დარჩენილნი და ამიტომ ყმაწვილობაშივე იჩენენ დიდს თვით-მოქმედებას. ყოველ ამერიკელს, სწავლულია იგი თუ მდიდარი, უბრალო პირია თუ პრეზიდენტი, თავი მოსწონს იმითი, რომ სხვის დაუხმარებლათ გაიკვლია გზა ცხოვრებაში. მათში ბევრია დღეს ისეთი მაღალ-ხარისხოვანი პირი, რომელსაც სათაკილოთ არ მიაჩნია ის გარემოება, რომ ბავშვობასა და ყმაწვილობაში ლუკმა-პურსა და სწავლის საღსარს მოულოდბდა თავისი საკუთარი დღიური შრომით. არა ერთი და ორია დღეს ამერიკაში, რომელიც ყმაწვილობაში ყოფილა დამტარებლათ, მხენელ-მთესველათ, უბრალო მუშათ და მხოლოდ დაულაღვის მხნეობა-შრომით კაცათ გამოსულა და შეუძენია განათლება, სიმდიდრე და საპატიო სახელი.

ყველა ამერიკელი ყმაწვილი, დაიწყებს თუ არა სიარულს სკოლაში და შეისწავლის წიგნს, მაშინვე ეტანება იგი თვით-მოქმედებას და ფულის შოვნას საკუთარის შრომით. ყმაწვილი თავის მამას შველის მამულის შემუშავებაში და იღებს მისგან შესაბამ შრომის ფასსა. ან არა და დღით, ვიდრე სკოლაში წავიდოდეს

და სწავლის შემდეგაც, იგი ასრულებს დამტარებლის მანქანასა და უწმენდავს წაღებს გამვლელ-გამომვლელს და ამ სახით მოულოდნელად ცოტაოდენ ფულსა. ამ ნაირათ აღებულ ფულს ხშირათ ინახავს იგი შემნახველ კასაში და ცოტ-ცოტათ უგროვდება პატარა თანხა. შემდეგში ღონე ეძლევა მას შეგროვილი ფულით განაგრძოს სწავლა უმაღლეს სასწავლებელში, რომელსაც ამერიკაში კოლეჯიას ეძახიან; ან არა და, დაადგეს რაიმე საკუთარ საქმეს და ამითი აღმოიჩინოს საღსარი ცხოვრებისა. საზოგადოთ ყოველი ამერიკელი ყმაწვილი მოწადინებულია საკუთარის შრომით და ოფლით იცხოვროს და ტვირთად არ აეკიდოს მშობლებს.

შესრულდება თუ არა პატარა ბავშვი შვიდი წლისა, ქალია იგი თუ ვაჟი, მშობლები გზავნიან სასწავლებელში. ქალაქელებისათვის ეს არავითარ დაბრკოლებას არ შეადგენს, რადგანაც ამერიკის ქალაქებში ყოველ ნაბიჯზე სკოლაა გამართული და თავაზიანათ კარებს უღებს ყველა სწავლის მსურველთ. მაგრამ სოფლებში და იმ ადგილ-მამულებში, რომლებიც დიდი მანძილით არის დაშორებული სასწავლებლებზე, ისე ადვილათ არ ხერხდება სწავლის შექენა, მეტადრე იმ ხელ-მოკლე მხვენელ-მთესველებისათვის, რომლებსაც არ შეუძლიანთ ბლომათ ფულების დახარჯვა შეიღების აღსაზრდელათ.

ვაჟებთან შედარებით ამერიკელი პატარა ქალიშვილები არა ნაკლებ სიმხნევეს იჩენენ თვით-მოქმედებაში.

ხუთი-ექვსი წლიდანვე პატარა ქალიშვილებს უჩიჩინებენ და აგონებენ, რომ იმათ უნდა ისწავლონ და იმუშაონ. როდესაც ქალიშვილი იმდენად მოიზრდება, რომ სხვის დაუხმარებლათ შეიძლებს იგი სკოლაში სიარულს, მაშინ მამა მოუჭრის ხოლმე იმას განსაკუთრებულ კვალს ბოსტანში, რომელიც დასათესათ არის მომზადებული. ეს ბოსტნის ერთი კვალი მიწა არის საკუთრება ბავშვისა, რომელიც სიამოვნებით მუშაობს იქ დილით, ვიდრე სკოლაში წავიდოდეს და სკოლიდან დაბრუნების შემდეგაც. რო-

ცა ბოსტნეულობა გაიზრდება და შემოვა, მაშინ მამა ჰკრებს და მიაქვს ქალაქ ადვილას გასაყიდათ. ადებულ ფულს მამა უნახავს შვილს შემნახველ კასაში; ეს ფული შეადგენს თანხას განათლებისას, ესე იგი, როდესაც პატარა ქალიშვილი პირველ-დაწყებითი სასწავლებელს გაათავებს, ამ თანხით შეუძლია მას განაგრძოს განათლება, შევიდეს რომელიმე უნივერსიტეტში ანუ კოლეჯიაში და გახდეს თავისი თავის ბატონი. ბალი ანუ ბოსტანი, რომელიც პატარა ქალიშვილის საკუთრებას შეადგენს ამერიკაში, იწოდება: „აღზრდის ბალათ“. თუ გლენს ცოტა მიწა აქვს და არ შეუძლიან გაუმართოს თავის შვილს საკუთარი ბოსტანი, იმ შემთხვევაში ძროხას აძლევს საკუთრათ მას. პატარა ქალი ამ ძროხას უვლის, წველავს, ინახავს რძეს, ნაღებს, კარაქსა და ერბოს; მისდევს იგი დედას ბაზარში, ჰშველის მას გაყიდვაში და თავის წილათ ადებულ ფულს ინახავს ყულაბში. ძროხის გარდა ქალიშვილს აბარებენ რამდენსამე ქათამს, რომელთა კვერცხს ჰყიდიან და ადებულ ფულს უმატებენ განათლების თანხას. თანხა ყოველ წლივ იზრდება, ვიდრე ქალს არ დასჭირდება კოლეჯიაში შესასვლელათ და საცხოვრებლათ.

მოხდება ხოლომე, რომ გარემოება ხელს არ უმართავს ამერიკელ გლენს: ხან მოუსავლობა ავიწროებს, ხან საქონლის ჭირი აზარალებს და ან სხვა რამ მიზეზი უშლის ხელსა. ამის გამო რასაკვირველია, გლენის შემოსავალი კლებულობს და აღარ შეუძლიან სწავლის თანხის გადადება თავის ქალიშვილისათვის. განა ამისთანა შემთხვევაში უსწავლელათ უნდა დარჩეს იმის ქალიშვილი? სრულიადაც არა. თუ გლენს საღსარი არა აქვს იხადოს სწავლის ფული უმაღლეს სასწავლებელში, ამ შემთხვევაშიაც შეიძლება მისცეს იმან ქალიშვილი კოლეჯიაში, მხოლოთ იმ პირობით, რომ სასწავლებელში დაბინავებულმა იმისმა ქალიშვილმა, სწავლისაგან თავისუფალ დროს, სასწავლებელს უკეთოს სხვა და სხვა საშინაო საქმე და საკუთარი შრომით გადიხადოს ვალი სწავლისა.

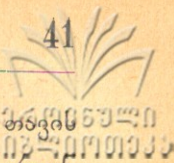

ამერიკელი მწერალი ქალი ელისაბედ ბენკსი მოგვითხრობს, რომ სწორეთ ასეთი ჩვეულების წყალობით, რომელიც არსებობს ამერიკის ყველა კოლეჯებში, იმასაც ბედათ ხვდა უმაღლესი სწავლის მიღება.

„მე გავათავე სწავლა ჩვენი მაზრის სკოლაშიო, — ამბობს იგი, — იმ იმედით, რომ შემდეგ მიმცემდნენ უმაღლეს კოლეჯიაში სწავლის მისაღებათ. ჩვენი არე-მარის ფერმერებთა ქალიშვილები ათი წლიდანვე ყველანი ვემზადებოდით კოლეჯიაში შესასვლელათ, მაგრამ დახე უბედურებას! სწორეთ იმ წელაწადს, როდესაც უნდა შევესულიყავ კოლეჯიაში, გაჩნდა რაღაც ჭია და აოხრებდა ნათესობას მთა-ბარში და მამაჩემსაც უქაღდა გალატაკებას. გაფაციცებით ვადევნებდი თვალ-ყურს სასოფლო-სამრეწველო ჟურნალ-გაზეთებს და ვეძიებდი რამე წამალს იმ ოხერ ჭიების გასაჟლეტათ, მაგრამ ვერაფერი ვერ გავაწყე. დედ-მამამ გამომიცხადა, რომ იგინი ველარ გამგზავნიან კოლეჯიაში უსაღსრობისა გამო. მე კინალამ გავგიჟდი ჯავრით, მაგრამ ერთმა შემთხვევამ მიხსნა. წავიკითხე ერთი კოლეჯის განცხადება, სადაც აი რას აცხადებდნენ: ის ყმაწვილი ქალი, რომელსაც საშუალება არა აქვს სრულიად გადიხადოს სწავლისა და შენახვის ფული, კოლეჯიაში მიიღება იმ პირობით, რომ საკუთარი შრომით და სხვა და სხვა საშინაო საქმის გაკეთებით გაუსწორდეს სასწავლებელს; ვინც ყოველ დღე საათს ღროს შესწირავს ამ მუშაობას კოლეჯიაში, იმას ხუთ თუმანს დაუკლებენ შენახვაშიო. მე მაშინვე მოვისაზრე, რომ თუ ოთხ საათს ღროს კოლეჯიაში ყოველ დღე სკოლის საქმეებს მოვანხმარებდი, დავიმსახურებდი დაახლოვებით ოც თუმანს. ამდენი ფული სრულიად საკმაო იქნებოდა ჩემი სწავლისა და შენახვისათვის და ჩემ მშობლებს აღარაფრის გადახდა არ დასჭირდებოდათ. ეს მოსაზრება შევატყობინე ჩემ მშობლებს და იმათაც, რასაკვირველია, თანხმობა გამომიცხადესო“.

ამერიკის თითოეულ კოლეჯიაში, როგორც ქალებისა, აგრეთვე ვაჟებისაში, უეჭველათ შეხვდებით იმისთანა მოსწავლე ქალე-

ბსა და ვაჟებს, რომლებიც თავიანთი გამრჯელობით იხდიან შენახვის ფულსა. ემაწვილი ქალები, რომლებიც ამ პირობით არიან კოლეგიაში შესულნი, არავითარ მძიმე საქმეს არ აკეთებენ, მხოლოდ ხელს ახმარებენ სასკოლო საქმეებში, მაგალითათ, ალაგებენ ოთახებს, შლიან სუფრას სადილ-ვასშმათ, რეცხვენ, ასუფთავებენ ჯამ-ჭურჭელს; აუთოვებენ აგრეთვე და აკერებენ საცვლებსა და სხვა. ხანდახან, რიგ-რიგით, ასრულებენ მეკარის თანამდებობასაც. ასეთი შრომა სრულებით ხელს არ უშლის იმათ ბეჯითობაში. მოსწავლე, მოიხდის თუ არა არდაგს, რომელიც ჭუჭყისაგან იფარავს იმის ტანისამოსს მუშაობის დროს, მიეშურება კოლეგიაში და გვერდით უჯდება იმ მდიდართა ქალიშვილებს, რომლებიც არაფერს სამსახურს არ ეწეიან კოლეგიაში. საზოგადოთ ყველა შრომას ამერიკაში ისეთი პატივით ეპყრობიან, რომ აზრათაც არავის მოუვა სათაკილოთ ჩასთვალოს მოახლისა, მესარეცხისა და მოსამსახურის საქმის გაკეთება. ემაწვილი ქალი, გაათავებს თუ არა ოთახის დალაგებას, ჩაუჯდება ლათინური ფნის თხზულებას, ან სწავლობს მუსიკას და ხშირათ სწავლაში სჯობნის და ჩრდილავს იმ მდიდარ ამხანაგებს, რომლებსაც გაკვეთილების გარდა არავითარი საქმე არა აქვთ...

ყველა ამერიკელ ქალს თავი მოსწონს და იქაური საზოგადოებაც ღირსეულათ აფასებს, თუ მან თვით-მოქმედებით, საკუთარის შრომით, სხვის შეუწუხებლივ გაიკვლია გზა ცხოვრებისა და მიაღწია დამოუკიდებელ ბედნიერ მდგომარეობამდის. დამოუკიდებლათ გახდომა, თავისი თავის პატრონობა—აი რას ესწრაფის და რა ბედნიერებას ეტანება ყველა ამერიკელი ემაწვილი ქალი და ვაჟი, და ეს ბედნიერი დამოუკიდებლობა მხოლოდ ცოდნითა და მედგარი შრომით შეიძინება.

სამსოან სახაბაშოელი.

მოწყალე ღიბო

„დასაჯა გასცემ შენია...“

შოთა.

მაისი იდგა. დილის შვიდი საათი იქნებოდა. სხივ-მოსილი მზე პირმცინარეთ გადმოიყურებოდა ქვეყანაზე, სადაც დანამული მდებოდა ჯერ კიდევ პირ-მოუმშრალი იყო და ვერცხლის ფრათ ბრჭყვიალებდა. ჰაერში მხიარულათ დანავარდობდა მოჭიკჭიკე მერცხალი, მაღალ ნიგვზის ხეზე შემჯდარი მოლალური „შვილო-გოგას“ გაიძახოდა, და აქ კი, ეკლის ბურღში შემალულ ბუდის მახლობლათ გაისმოდა შაშღის აღტაცებული სტვენა. აურაცხელი ფერად-ფერადი პეპელები წყნარათ მიმოფრინავდნენ ყვავილთა შორის და ნაზი ფუტკარიც იქვე სათათლოსანთლო სიტკბოების საქებნად დაბზუოდა. თვალ-გადუწვდენელი მინდორი მოფენილი იყო სხვა-და-სხვა შინაური პირუტყვით, — აგერ ხარები ბულრაობდნენ, — რქებითა და წინა ფეხებით მიწასა სთხრიდნენ, ერთმანეთს

ებღვირებოდნენ და საკიდაოთ ითხოვდნენ; იქ კრავები დედების წინ

საამოთ როკავდნენ, აქ კვიცები ნავარდობდნენ და სხვა. დასწრები
 დან მოისმოდა განუწყვეტელი მხიარული მუშური და სოფლის,
 თითქმის შუაგულში, სკოლის წინ შეგროვილ ბავშვების ცელქი
 ყრიაშული მალლა ცამდე აღიოდა. უფრო ბეჯითებს წიგნები
 გაეშალათ და გაკვეთილებს იმეორებდნენ, ზოგიერთებს კი, კითხ-
 ვით თავ-მობეზრებულებს, წიგნები დაეკეცათ, გაკვეთილი სალოკი
 თითით ჩაენიშნათ და ეგრე მიდი-მოდიოდნენ; სხვები კი, უმრავ-
 ლესობა, მშვენიერი დლით გატაცებული ჰაერში რიკ-ტაფელასა
 და ბურთს აბზრიალებდნენ და იყო ერთი კიჟინი და ხმაურობა.

გაკვეთილების დაწყებამდე კიდევ ნახევარი საათი-ლა იქნებოდა,
 რომ ბავშვებში გამოერია ერთი კარგათ მოდღვენებული, ყვავილით
 სახე-დაღრეჭილი და თვალვებ-დამდგარი კაცი, რომელსაც გზის მაჩ-
 ვენებლათ წინ რვა-ცხრა წლის ბიჭი მოუძღვოდა. ორივე სა-
 ხე დაღვრემილები, ძველის-ძველ ძონძებში გახვეულები და გამხ-
 მარ, ძირ-გამოცვეთილ ქალამნის ჯღანებში ფეხ-გაკრულნი მეტის-
 მეტ სიბრალულსა და თანაგრძნობას იწვევდნენ ხოლმე ადამიანის
 გულში. საბრალო ბრმას, მაისის სანეტარო დღე გამხიარულების ნაცვ-
 ლათ უფრო გულს უწყლულებდა და მის, უმისოდაც დამეჭქე-
 ბულ სახეს კიდევ უფრო გულის დამღონებელ ელფერსა სდებდა.
 მას არ შეეძლო დამტკბარიყო მით, რითაც ყველანი სტკებოდნენ;
 მას არ შეეძლო ენახა ის, რასაც ყველანი ჰხედავდნენ გარდა მა-
 სავით უსინაულოებისა; მაისის გასხვიოსნებული დღე მისთვის
 ბნელ-კუნაპეტათ იყო ქცეული! მის ერთად-ერთ ნუგეშს შეად-
 გენდა რაღაც ჩანგურის მსგავსი საკრავი-ფანდური, რომელიც
 თანვე ილლით დაჰქონდა. ეს საკრავი მისთვის ერთი საუკეთესო
 საშუალებათაგანი იყო, რომლითაც მას შეეძლო უმოწყალო კა-
 ცის გულის მოღმობიერება. და მართლაც ვის არ აუჩუყებდა
 გულს, ვის არ მოალობდა მისი ნაღვლიანი ხმა, ამ საკრავის
 ხმაზე აყოლებული?.. მან აი ახლაც ჩამოჰკრა თავისი გაწაფული
 ოთები ფანდურის ძაფებს და ზედ მოაყოლა შემდეგი:

„ულუკმა-პუროთ დავდივარ
ხელში ფანდურის ამარა,
სიბერემ წელში გამტეხა,
სიბრმავემ დამასამარა.
დღე ნათელი და მზიანი
ჩემთვის უკუნი-ბნელია!
ვინც ვერას ჰხედავს ქვეყნათა,
მისთვის სიცოცხლე ძნელია.
მხოლოდ ერთი მაქვს იმედი,
ვსასოებ მაღლა ზენასა;
გებრალეობდეთ ბედკრული
ბავშვებო, თქვენსა ღხენასა!“

„საყვედური ვთქვა ვისმეზე,
რა უფლება მაქვს, რა ძალა? —
სხვისთვის კეთილის მყოფელი,
ბუნება ჩემზე გამწყარალა!
სხვისი თვალებით დავდივარ
მე უთვისტომო, ეული,
კარის-კარ ვლითა მარად-ჟამს
ჯან-ღონე გამოლევული,
აწ რაც სიმწარე მადგია,
ვით ვათქმევინო ენასა?..
ბრმას, უსინათლოს მწყალობდეთ
ბავშვებო თქვენსა ღხენასა!“...

„ჩემი ნუგეშიც სიბრმავეთ
მე ველარ გამირჩევია,
მხოლოდ მის ასაკვნესებლად
თითები უემიჩვევია.
მე ის მიქარვებს ნაგუბარს

უწყალოდ უხამს და ნაღველსა,
თანაგრძნობასაც აღუძრავს
ჩემდამი ჩემსა მნახველსა.
მეც მით ვნუგეშობ, ვიმოკლებ
მისგან ხშირს ცრემლთა დენასა,
თქვენც შემობრალეთ გეთაყვათ,
ბავშვებო თქვენსა ლხენასა“...

შეგირდებმა მყისვე თავი დაანებეს თამაშობას და მომღერალ ბრმას გარშემოვსიენ. უმეტესობას სიბრალოული ეხატებოდა სახეზე და გაკვირვებით შეჰყურებდნენ ამ არა ჩვეულებრივ არსებას. თითქმის ყველას ჰსურდა მიეცა რამ ამ საწყლისთვის, მარა თვითონაც არრის მქონენა სხვას რაღას გაუწილადებდნენ? მხოლოდ ერთმა შეგირდმა ჩაიყო უბეში ხელი, იქიდან რაღაც დაქმუქვნილი ქაღალდის ნახევი ამოიღო, გაშალა და შიგ დებული მოწიწებით მისცა ბრმის წინამძღოლ ბავშვს, რომელსაც ხელში ჯამი ეჭირა, სადაც რამდენსამე კაპეკიანსაც დაინახავდით. უსინათლომ მოწყალე შეგირდი დალოცა და კმაყოფილი წავიდა.

გავიდა მცირე ხანი. პატარა ზარი დაარაწყუნეს და შეგირდებმა მკვირცხლად თავი მოიყარეს კლასში; ყველანი თავ-თავის ალაგას დარიგდნენ და მასწავლებლის შემოსვლას უცდიდნენ. კარი გაიღო, მასწავლებელი შემოვიდა, ლოცვისა და მისალმების შემდეგ საქმეს შეუდგნენ. მასწავლებლის სიტყვისამებრ შეგირდების ერთმა რიგმა წიგნები გაშალა და მეორე რიგმა კი რვეულები, სამელნეები და კალმები დაიწყო წინ. მცირე ხანს იქით ამათ წერა დაიწყეს, გარდა ერთის ბავშვისა, რომელსაც ხელში კალმის ტარი დაეკავებინა და ჩუმათ, მასწავლებლის ნამალევით, ამხანაგებს ანიშნებდა, კალამი ხომ არა გაქვთო. უარის ნიშნათ ამხანაგები თავის გაქნევით აძლევდნენ პასუხს. ყველა ამებმა მასწავლებლის ყურადღება მიიპყრო.

— დიტო! შენ რად არა სწერ? შეეკითხა მასწავლებელი ერთ მათგანს. ბავშვი ფეხზე წამოდგა, დანაშაულების ნიშნათ თავი ჩაღუნა და არას ამბობდა.

— რად არა სწერ მეთქი? კიდევ შეეკითხა მასწავლებელი,

— კალამი...

— რაო კალამი?

— კალამი არა მაქვს.

— ეგ წინეთ უნდა გცოდნოდა და მომზადებულიყავ; ხომ იცოდი, რომ დღეს წერა გვექნებოდა?

— კი ვიცოდი, და კიდევ მოვემზადე...

— და მერე სადა სჩანს ეგ მომზადება? ღმობიერი კითხვით უთხრა მასწავლებელმა, რომელიც, ეტყობოდა, დაინტერესდა ამ გარემოების შეტყობით.

— ფული წამოვიღე — ერთი კაპეიკი — კალმის საყიდლათ და...

— დაგეკარგა თუ?

— არა, არ დამკარგვია! მათხოვარს ვაჩუქე, შემებრალა...

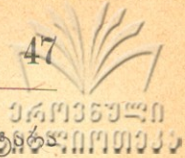
უკანასკნელი სიტყვების დროს ბავშვმა ერთი კი შეჭხედა მასწავლებელს და იმ წამსვე თითქო დიდი დანაშაულობა ჩაედინოსო, გაწითლდა და თავი ჩაღუნა; მარა მასწავლებლის ალერსიანმა სიტყვებმა მალე წაათამამეს აგი.

— მათხოვარს აჩუქე? კეთილი! ეგ კაი საქმეა! მარა შენ რომ უკალმობოთ რჩებოდი, ეგ კი როგორია?

მე მეგონა — ჩვენი მედუქნე ხვალამდის ერთ კალამს ნისითაც მომცემდა, თუ არა და ამხანაგებში მაინც ვიშოვნოდი.

— კეთილო ბავშო! ალერსიანი ღიმილით უთხრა მასწავლებელმა და თან თავზე ხელი გადაუსვა: მოიცა და მე გასესხებ ერთ კალამს. ამ სიტყვით იგი შევიდა თავის ოთახში და ერთი პატარა კოლოფი, კალმებით სავსე, გამოიტანა დიტოს საჩუქრათ, მისცა და თან ზემო-მოყვანილი დიდებული შოთას სიტყვები დააყო-

ლა: „რასაცა ვასცემ შენია, რაც არა დაკარგულიაო“. პატარა დიტოს თვალეებში სიხარულის ცრემლებმა გაუთამაშა, მორცხვათ მოჰკიდა ხელი კალმებიან კოლოფს. მთელი ეს გარემოება, მასწავლებლისგან ნათქვამ უკვდავი შოთას სიტყვებითურთ, ამო-
უშლელად ჩაიბეჭდა მის მეხსიერებაში.

დ. თამაშვილი.

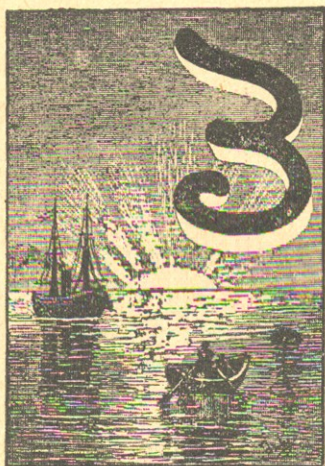

ჰაერში ფრენა

(ჰაერონავტიკა)*

▼

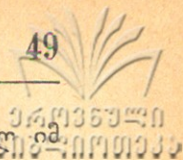

ილატრ-დე-როზეს და მასთან მარკიზ დე-არლანდის სახელი უკვდავი გახდა ჰაერონავტიკის ისტორიაში. ამათ გასწირეს თავი, გაიკვლიეს გზა. პირველად ამათ იცურავეს ჰაერის ზვირთებში, მაგრამ რას! გრძნობდა ეს ორი კაცი ჰაერში ფრენის დროს, ამისი არა ვიციტო-რა. მხოლოდ მარკიზ დე-არლანდიმ დასტოვა წერილი, საიდანაც სჩანს, რომ მთელი მათი ყურადღება პირველში მიქცეული იყო იმაზე, რომ ცეცხლი მაყალში არ გამქრალიყო, რისთვისაც მალ-მალ უმარჯვებდნენ მატყლს და ჩაღას. შემდეგ კი იმის ზრუნვაში იყვნენ, მოსახერხებელი ადგილი აერჩიათ ძირს ჩამოსაშვებათ, ისიც კი უნდა ვთქვათ რომ მაინცა-და-მაინც არც ისე ძრიელ მაღლა ასულან ჰაერში, რომ დიდებული რამ სურათი ენახათ...

რაკი შესაძლო აღმოჩნდა ადამიანის ჰაერში ფრენა, პროფესორმა შარლმა უფრო მეცნიერულ ნიადაგზე დააყენა ეს საქმე. შარლს არ მოსწონდა ის გარემოება, რომ მონგოლთების გამო-

*) იხ. „ჯეჯილი“ № IV.

გონილი წესით, ჰაერში ფრენის დროს ჰაერონავტი (კაცი)სულ იმ ზრუნვაში უნდა ყოფილიყო, რომ მაყალი გაუქრობელი ჰქონოდა. სხვა არა იყოს რა საშიშია—ჩაღის აპრილების დროს შეიძლება თითონ ჰაეროსტატს მოეკიდოს და მაშინ ხომ ყოველად უმწეო კაცი თავდაყირა წამოვა, მიწას დაენარცხებაო. ამიტომ პროფესორმა შარლმა საუკეთესოთ სცნო ჰაეროსტატის წყალმბადით გავსება და პირველად თითონვე სცადა.

1783 წელს 1 დეკემბერს პროფესორმა შარლემ მოამზადა საგანგებოთ „შარი“ (ჰაეროსტატი), გაავსო წყალმბადით (ჰაერგვარი გაზია, რომელიც 14-ჯერ უფრო მსუბუქია ჰაერზე), ჩაისვა შიგ ერთი ძმა რობერი და ჰაერში აფრინდა. მოგზაურნი სამასი საყენის სიმაღლეზე ავიდნენ, საათი და ერთი ჩარეკი იფრინეს და

შარლეს გამოგონილი ჰაეროსტატი.

პარიზიდან 39 ვერსის მანძილზე კესლეში ჩამოვიდნენ. მიწაზე რომ დაეშვნენ შარლემ თავის თანამგზავრი გადმოსვა; თითონ კი გულმა ველარ მოუთმინა და ისევ ჰაერში ავარდა. შემსუბუქებულმა ჰაეროსტატმა ისეთი საშინელის სისწრაფით აიტაცა შარლე, რომ ნახევარ საათის განმავლობაში ოთხი ვერსის სიმაღლეს უწია. ათი წამის განმავლობაში ბარომეტრი ოთხ გრადუსს სიცივეს აჩვენებდა.

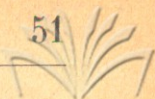

ნებდა. ნახევარ საათის ფრენის შემდეგ შარლეს არხენიან და მძვირ-
ლობიანათ დაეშვა მიწაზე, ოთხი ვერსის მოშორებით იმ ადგილი-
დან საიდანაც მეორეთ მარტო აფრინდა.

„მე არ შემძლიან გამოვთქვა ჩემი აღტაცება,—სწერდა შემ-
დეგში შარლე თავის პირველ ფრენის შესახებ,—არავითარ ყალბს
არ შეუძლიან დახატოს და ვერავითარ ოცნებას ვერ შეუძლიან
წარმოიდგინოს, ის ყოვლად ძლიერი მომხიბლავი სურათი, რომელიც
მე წარმომიდგა. ჩემს ქვეშ მეცლებოდა ხალხის ზღვა, უფსკრულში
მიდიოდა დედამიწა, ხოლო ზესკნელისკენ მიმავალი მივცურავდი
ლაჟვარდ სივრცეში და ვაპობდი ღრუბლებთა გუნდს. ჰაერის
ზვირთებში შეხვეული ანგელოზათ ვგრძნობდი ჩემ თავს; მეტის-
მეტი სიამოვნება სულს მიხუთავდა, ძლიერი სურათის სიდიადით
ერთ ხანათ შტერი ვავხდი... გონს რომ მოვედი ბარომეტრი და-
ვათვალიერე და ჩემი პირველი ზრუნვა ის იყო, რომ მიწის შვილს
ისევ მიწა მომენახა. ჩემი „შარი“ მოსახერხებელ ადგილისაკენ მივუ-
მარჯვე და მშვიდობიანათ ჩამოვეშვი“.

შარლეს ჰაერში ფრენის ამბავი მთელ საფრანგეთს ელვასავებ
მოედო. ხალხი მეტის-მეტი სიამოვნებით აღელვებული შარლეს
ყველგან გზას უღობავდა, აღტაცებულის ვაშა-ვაშათი ეგებებოდა,
ცისა და ჰაერის ამბავს ეკითხებოდა. მეფემ მოწყალება მიიღო და
იკითხა შარლეს კარგა მყოფობა. სამეცნიერო აკადემიამ დაადგინა
შარლეს სურათის (ქანდაკება) მონგოლფების სურათის გვერდზე
დადგმა, მაგრამ თავ-მდაბალმა მეცნიერმა ცივი უარი განაცხადა ამ
გვარ პატივის ცემაზე.—„მართალია ჰაეროსტატი ჩემის შრომით
გაუკეთესდა,—ამბობდა შარლე მოკრძალებით,—მაგრამ რაც უნდა
იყოს პირველი პატივი და დიდება ამ საქმეში ეკუთვნით ანონესის
მექარხნეთ ძმათა მონგოლფებთა, რადგან პირველად მათ გამოი-
გონეს ჰაეროსტატი და აღმოაჩინეს საშუალება ჰაერის დამორ-
ჩილებისათვისო.“

მეცნიერის ამ გვარმა თავმდაბლობამ და კრძალულებამ ხალხს უფრო ალტაცებაში მოიყვანა, ყველგან და ყველასაგან შარლეს სახელი სიყვარულით და პატივისცემით იხსენებოდა. მეცნიერები ერთმანეთს ეცილებოდნენ შარლესთან მეგობრობაში, მგონები ქებათა-ქების ლექსებს უძღვნიდნენ, ყველას კი თავი მოსწონდა იმით, რომ მათმა მამულისშვილმა საფრანგეთი კვლავ ასახელა.

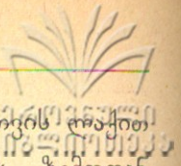
შარლეს ჰაერში მოგზაურობის შემდეგ არამც თუ საფრანგეთში, მთელ განათლებულ ქვეყნებშიც, ვისაც კი გაბედულობა, უნარი და შეძლება ჰქონდა ყველანი ჰაერში ფრენის სურვილმა გაიტაცა. ევროპის და ამერიკის მეცნიერები ძიება-კვლევას შეუდგნენ; ამ მეცნიერთა დაბრძნებული ჭკუა-გონება სხვა მხრივ სჯიდა, და თუმცა დიდს იმედებს არ აძლევდა ხალხს, მაგრამ ხომ მოგეხსენებათ ქართული ანდაზა: „ცდა ბედის მონახევრეა“. მეტისმეტათ სახარბიელოა და სასურველიც ჩვენ ყველასათვის ჰაერის დამორჩილება და ამიტომაც ბევრი მეცნიერი და გაბედული კაცი გაიტაცა ამ სურვილმა.

ჰაერონავტთა შორის ორი დასი გაჩნდა: „მონგოლფერები“ და „შარლერები“. პირველი დასი მომხრე იყო ძმათა მონგოლფებისა და მათი გამოგონილი „შარი“ საუკეთესოთ მიაჩნდათ; მეორე დასი პროფესორ შარლეს მიემხრო და მის მიერ გაუმჯობესებულ „შარს“ დიდ უპირატესობას აძლევდა.

მართლაც და თუ მონგოლფები პატივსაცემნი არიან იმითი, რომ მათ პირველათ გამოაგონეს ჰაეროსტატი, პროფესორი შარლე კიდევ იმითია უფრო გამოჩენილი ჰაერონავტიკის საქმეში, რომ შარლმა მტკიცე მეცნიერულ ნიადაგზე დააყენა ჰაერონავტიკა და დღესაც კი შარლეს გამოგონილი წესით მოგზაურობენ ჰაერში. ამიტომაც ჰაერონავტიკის დასაწყისს იმ დღიდან სთვლიან, რა დღესაც შარლე ჰაერში ავიდა თავის მიერ გამოგონილი ჰაეროსტატი.

პროფესორმა შარლემ ჯერ თითონ ჰაეროსტატს წესიერად გეომეტრიული ფორმა მისცა; მასალათ იხმარა (ბურთისთვის)

აბრეშუმის ქსოვილი მერდინი, რომელიც სიმტკიცისათვის დააქო-
 დაჭურა. გარდა ამისა მეტი სიმაგრისათვის, ბურთს ზემოდან
 მსხვილი კანაფით ნაქსოვი ბადე ჩამოაცვა და ამ ბადეს მოუბა ნავი,
 რომელშიაც ჰაერონავტი (კაცი ჰაერში მოგზაური) ჩაჯდება ხოლმე.
 შარლემ კიდევ ბევრ ნაირათ გააუმჯობესა თავის ჰაეროსტატი და
 უშიშარი გახადა ჰაერში ფრენა. რადგან თავის ჰაეროსტატს წყალ
 მბადით ავსებდა და წყალმბადი კი 14-ჯერ მსუბუქია თვითონ
 ჰაერზე, ამიტომ ჰაეროსტატის გარსი დიდ სიდიდეს არ თხოულობდა.
 მონგოლფების ჰაეროსტატი კი, რომელიც დამწვარ მატყლის და
 ჩალის ბოლით ივსებოდა, უეჭველათ დიდი უნდა ყოფილიყო და
 რამდენათაც მეტი გარსი ექნებოდა, იმდენათ უფრო მალლა ავი-
 დოდა და საიმედოც იყო. შარლემ ისიც საჭიროდ დაინახა, რომ
 ჰაეროსტატს სულ თავში (კამარაში) გაზის ასვალის ჰქონოდა,
 მაგრამ იმ გვარათ მოწყობილი, რომ სარკველი მხოლოთ მაშინ
 ახდელიყო, როცა საჭიროება მოითხოვდა; ეს იმიტომ რომ ავსე-
 ბის დროს წყალმბადი თუ ქარბათ მოუვიდოდა სარკველს ასწევდა,
 მეტი გაზი გავიდოდა და ჰაეროსტატს ვეღარ გახეთქდა. შარლემ
 ერთი ხერხიც მოიგონა: ნავში ქვიშით სავსე ტოპრაკებს აწყობდა,
 რომ სამძიმო ტვირთათ ჰქონოდა ჰაეროსტატს. ამას აი რა მნი-
 შვნელობა აქვს: თუ ვინცობაა კაცი, ჰაერონავტი, უფრო
 ზევით და ზევით ასვლას მოისურვებს, რამდენათაც ტვირთს
 შეამსუბუქებს, იმდენათ, რასაკვირველია, უფრო ცაში აიტაცებს.
 ამ ხერხს ერთი სიკეთეც სჭირს, მაგალითად ჰაერში ფრენის
 დროს შემოგელია გაზი, ე. ი. წყალმბადი ჰაეროსტატის კედლე-
 ბიდან ნელ-ნელა გაიპარა, რა თქმა უნდა ამ შემთხვევაში ჰაეროს-
 ტატი თავს ვეღარ დაიჭერს ჰაერში და ტყვიასავით წამოვა ქვევით
 და მიწაზე დაგანარცხებს. აი ამ დროს გამოცდილი ჰაერონავტი
 იმ ხერხს ხმარობს, რომ ქვიშის პარკებს გადმოყრის, შეამსუბუ-
 ქებს იმდენათ, რომ ჰაეროსტატი მძიმე მძიმეთ დაეშვას მიწაზე.
 ან მაგალითათ გინდა ჩამოგშვა მიწაზე და ამ დროს ხედავ, რომ

ჩამოშვებით კი ჩამოხვალ, მაგრამ ზღვაში კი ჩავარდები, მაშინ ტვირთის შემსუბუქება საშუალებას გაძლევს თუნდ მთელ ზღვას თავზე გადაუარო და სამშვიდობოზე ჩამოხვიდე. ყველა აქ ჩამოთვლილ შარლეს მიერ გამოგონილი საშუალებით კაცი, ჰაერონავტი, სტიქიონის, ჰაერის სათამაშო ბურთათ აღარ ხდება. გონიერი, გულ-მშვიდი და მტკიცე ხასიათის ჰაერონავტი შემთხვევის და მიხედვით ისე ჰმართავს ჰაეროსტატს, როგორც ზღვაში კარგი მაშინისტი გემს, ყოველ შემთხვევისათვის, შარლეს ჰაეროსტატს ახლა ღუზასაც უბამენ, რომ უფრო უშიშრათ ჩამოეშვან ხოლმე დედამიწაზე.

ამ გვართ გამარჯვება „შარლერებს“*) დარჩათ და ეს ასეც უნდა ყოფილიყო. 4000—5000 ჯერ ასულან ჰაერში, ამათში 30 კაცს უბედურება შეემთხვა—ცნობის მოყვარეობის მსხვერპლი გახდნენ. „შარლერებით“ მოგზაურნი ათიოდე კაცი არც კი გაფუჭებულა, დანარჩენი ხალხი „მონგოლფერებს“ იმსხვერპლა. მართლათაც აბა წარმოიდგინეთ რამდენათ სახიფათოა „მონგოლფერებით“ მოგზაურობა. ჰაეროსტატის ქვეშ ცეცხლი განუწყვეტლათ უნდა გენთოს და ჩალა-მატყლი უმარჯვო, ამ დროს ქარი დაუბერავს, ჰაეროსტატს გააქან-გამოაქანებს, ცეცხლის ალი წაეკიდება თითონ „შარს“ და შენ კი ყირა-ყირა წამოხვალ. აი კიდევ რითი სჯობიან „შარლერები“ „მონგოლფერებს“: წყალბადით გავსებული „შარი“ ძრიელ ადვილათ ადის ჰაერში თუნდ მისი დიამეტრი**) ერთი საჟენიც იყოს, „მონგოლფერს“ კი თუ სამი

*) შარლეს გამოგონილ ჰაეროსტატს „შარლერებს“ უძახიან და მონგოლფერების გამოგონილს „მონგოლფერებს“.

**) აიღეთ თევზი, იპოვეთ მისი შუა გული და აქედან ნაპირებისაკენ სწორე ხაზი გაიტანეთ, ლარი გააბით. ლარი გაზომეთ და რამდენი გოჯიც გამოვა, სწორეთ ის იქნება თევზის დიამეტრი. ამ გვართ დიამეტრი შეიძლება მხოლოდ მრგვალმა სვანმა იქონიოს.

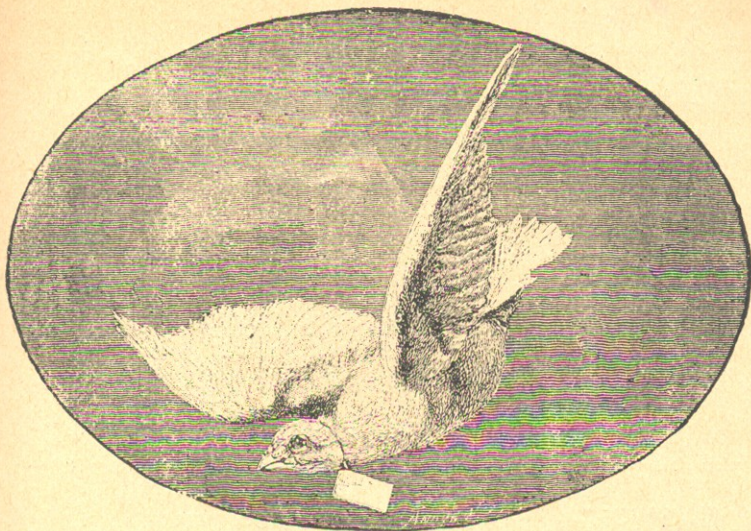

საჟენი დიამეტრი არა აქვს ძნელათ თუ ჰაერში ფრენის დროს „მონგოლფერი“ 15 საჟენის დიამეტრისა თუ არის ადვილათ აიტაცებს, ჰაერში აიტანს 150 ფუთის ტვირთს, მაშინ როდესაც ამავე სიდიდის „შარლერი“ 1200 ფუთს ზიდავს. მეცნიერთა შორის კამათობა დიდი ხანია მოისპო და მათ ყველამ აღიარეს, რომ კაცობრიობა დიდათ დავალებულია პროფესორ შარლესაგან და ჩვენც გვმართებს, მკითხველო, პატივისცემით მოვიხსენიოთ ხოლმე შარლეს სახელი.

ილიკო.

პატარა მკითხველების წერილები:

ქ. განჯა.

საყვარელო რედაქცია!

მარტის ნომერში ჩვენ მოგვეწონა, „მოტი-გეჯის აჯანყება“, „ვანო და ჩიტი“, და „ფოფოს მსწავლებელი“. ვერაფერი ქალი ყოფილა თამარა ნიკოლაძე, რათ უნდა 18 ტიკინი; ინგლისელები ჰყვარებია, საწყალი ბურები კი არა. გთხოვთ ეს მოთხრობა დაბეჭდოთ.

კატა და ტიკინი

(ნათარგმნი)

ერთ პატარა ქალს ჰკითხეს, ვინ უფრო გიყვარს, კატა თუ ტიკინი? პატარა ქალმა ცოტა იფიქრა, მერე ჩურჩულით უპასუხა: კატა უფრო მიყვარს, მაგრამ ჩემ ტიკინს კი ნუ ეტყვი ამასო.

ქეთო ბაქრაძე (8 წლისა).

ქ. თფილისი.

საყვარელო რედაქცია!

წრეულს მე ვიჭერ ვგზამენს ზავედინიაში. მე ჩემმა მამამ მიმაბარა ერთ მსწავლებელს. მე შემეწონა აპრილის ნომერში გულკეთილი გიგლო, და ქრის-

ტე აღდგა. ერთი წელიწადია რაც მე სოფელში არ ვყოფილვარ. ჩემს მასწავლებელს ჰყავს კატა, რომელსაც თამარა ნიკოლაძემ დარჩევა ღასკა. მე სოფელში მყავს შავი კატა რომელსაც ჰქვია მურკა, მე ძალიან მიყვარს მურკა და ვეთამაშები იმას.

მარია ლორთქიფანიძე (9 წლის).

ქ. თფილისი.

საყვარელო რედაქცია!

მე ვიყავ I ვაჟების გიმნაზიაში „გიმნასტიკის დილაზე“. იქ მშვენივრათ ვარჯიშობდნენ. ჩემს დას ჰყავს კატა, რომელსაც ორი კნუტი ეყოლა. 29 ივნისს მე-8 წლისა შევსრულდები. გთხოვთ გაუმჟღავნოთ თამარა ჭიჭინაძეს, რომ იმისი დის იაღონი ჩვენმა შავმა კატამ შეჭამა. მე მაქვს პატარა საკერავის მაშინა, რომლითაც ჩემ დედოფლებს კაბებს ვუკერავ. მე „ჯეჯილში“ მომეწონა „გულკეთილი გიგლო“, იმიტომ რომ გიგლო გულკეთილი იყო, შეიბრაღა პატარა შაქრო და დაეხმარა მას.

თამარა ნიკოლაძე (7 წლისა).

ქ. თფილისი.

საყვარელო და ძვირფასო რედაქცია!

მე წავიკითხე მარტის „ჯეჯილი“ და მომეწონა „მზრუნავი დედა“, „ვანო და ჩიტი“; იაკობ გოგებაშვილი ძალიან შემეყვარდა და მადლობას ვუძღვნი.

თქვენი მოსიყვარულე ალექსანდრე ჩემია (8 წლისა)

ქ. თფილისი.

ძვირფასო რედაქტორო!

მე წავიკითხე „ჯეჯილში“ აპრილის ნომერში ყველა მოთხრობები და ლექსები. მათში არც ერთი არ იყო დასაწუნარი, მაგრამ უფრო კი მომეწონა „ქრისტე აღდგა“, „ექვსი ამხანაგი“, სამასი თავდადებული გლეხი“ და „ტრანსვალის ომი“.

თქვენი მოსიყვარულე „ჯეჯილის“ მკითხველი მარიამ კვალიაშვილი (9 წ.).

ქ. ფოთი.

ჩვენს საყვარელს და დაუფიწყაროს რედაქცია!

მე წავიკითხე „ჯეჯილში“, მარტის ნომერში მოთხრობები და ლექსები, და მათში უფრო მომეწონა ლექსებში „გიორგი წერეთლის დაკრძალვაზე“ და პატარა მოთხრობებში: „მზრუნავი დედა“ და „ფოფოს მასწავლებელი“.

თქვენი მოსიყვარულე პატარა მკითხველი თამარა მგალობლიშვილი (8 წ.).

ქ. თფილისი. საყვარელ „ჯეჯილის“ რედაქციას!

მე გადვიკითხე მარტის „ჯეჯილი“ და ძალიან მომეწონა შემდეგი მოთხრობები: „ვანო და ჩიტი“, „ფოფოს მასწავლებელი“ და „პატარა მეცნიერი“. სინარულით ვეგებები ყველა კარგ ნაწერებს და ძალიან მიყვარს მათი კითხვა.

„ჯეჯილის“ მკითხველი მარიამ გოგიაშვილი (12 წლისა)

დ. ყვირილა. ძვირფას „ჯეჯილის“ რედაქციაში!

მე წავიკითხე მარტის ნომერში ყველა მოთხრობები და ლექსები, ყველა ძლიერ მომეწონა. მაგრამ საუკეთესოთ კი მიმაჩნია „პატარა მეცნიერი“ და „პაერში ფრენა“. მინდოდა რომ არ გამოლექულიყო.

თქვენი „ჯეჯილის“ მკითხველი აგაბო გუნიავა (12 წლის)

ქ. თფილისი. ჩვენს ძვირფასს რედაქცია!

ქრისტე აღსდგა! ჩვენ ძალიან გვიყვარს კითხვა ჟურნალ „ჯეჯილისა“, რადგან ამ ჟურნალში დაწერილს ადვილათ ვგებულობთ. ამ წლის იანვრის ნომერში ჩვენ მოგვეწონა „ბედნიერი დღე“, „პატარა მეგაჩეთე“ და „სიყვარულს რა არ შეუძლიან“. თებერვლის ნომერში: „კრუნების ბრძოლა ქორთან“, „მარო და შერცხალი“ და „პასკალის ოჯახი“. მარტის ნომერში: „მელო და ჯიბლიბო“, გიორგი წერეთლის დაკრძალვაზე“, ლექსი—„პატარას“ და „პატარა მეცნიერი“.

თქვენი მოსიყვარულე ოლინკა (9 წლისა) და ვალიკო (8 წლისა)
ინასარიძენი

ქ. თფილისი. 23 მარტი 1900 წ.

ძვირფასო რედაქცია!

მე გადვიკითხე მარტის „ჯეჯილში“ და მომეწონა შემდეგი მოთხრობები: „მოტი-გეჯის აჯანყება“, „ვანო და ჩიტი“. „პატარა მეცნიერნი“ და „მზრუნავი დედა“. მაღლობას ვუძღვნი იაკობ გოგებაშვილს, მ. დემურას და ივ. მ—ანს.

ლ. რაზიკაშვილი (12 წლისა)

ს. ბახვი.

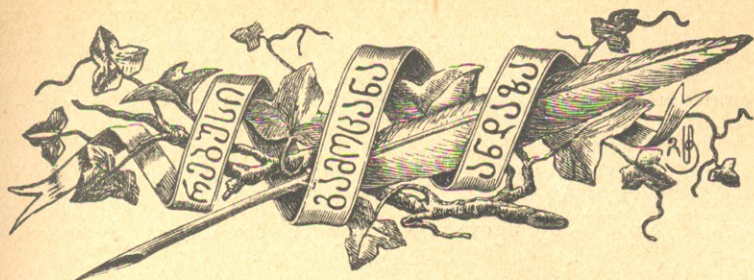
ჩვენო ძვირფასო და დაუვიწყარო რედაქტორო!

მე წავიკითხე „ჯეჯილის“ მესამე ნომერში ყველაფერი და უფრო მომეწონა: „მზრუნველი დედა“, „მოტი-გეჯის აჯანყება“, ლექსი შ. მღვიმელისა და „პატარა მეცნიერნი“; დიდ მაღლობას ვუძღვნი იმათ, ვინც ესენი დასწერა. მაგრამ ყველაზე უფრო მომეწონა განსვენებული გიორგი წერეთლის ბიოგრაფია და სურათი. რადგანაც ჩვენს სამშობლოს მოღვაწეები არ აკლიათ, გთხოვთ დაგვიხატოთ იმათი სურათები და დაგვიბეჭდოთ ხოლმე იმათი ბიოგრაფიები „ჯეჯილში“.

„ჯეჯილის“ მოსიყვარულე ბახვის მეოთხე განყოფილების მოსწავლე დავით ტუსკია (12 წლისა).

აკროსტიკი

(წარმოდგენილი მ. ლელაშვილისაგან)

მწვანე ხავერდის სუფრა გაშალა,
ააფერადა ყვაველებითა;
ის მხიარული მასპინძელია,
სასიამოვნო წვეულებითა.
იმას თან ახლავს ფრინველთა დასი,
სიმღერა მორთეს ჩვეულებითა.
თვალი მოგვტაცა მისმა სიტურფემ,
ვეამბორებით მოკრძალებითა!..
ერსა მიმადლა ძალი ღვთიური
ამ ტურფა ქვეყნის განახლებითა:

ანდაზები

(წარმოდგენილი ვარლამ ხუროძისაგან)

კაცმა რომ მარილი გთხოვოს, თუ მარილი არ გქონდეს მარილიანი სიტყვა მაინც უთხარიო.

(წარმოდგენილი კ. ფრონისპირელისაგან)
 ძალი რაც უნდა გასწოთვნა, მაინც ყვეფას არ დაიშლისო.

—
 მელიას კულის მოქნევამ ქათამს თვალი გამოხსნარაო.

—
 (წარმოდგენილი გ. ბოკერიასაგან)
 ბრმა ქათამს ასე ჰგონია—ყველგან ხორბალი ჰყრიაო.

—
 კ ა მ ო ც ა ნ ე ბ ი
 (წარმოდგენილი ვ. საყვარელიძისაგან)

ლამ-ლამობით მოეფრინდები
 და დავგორავ მიწაზეო,
 დილით იმ წამს გავფრინდები,
 როგორც გამოჩნდება მზეო.

—
 (წარმოდგენილი სოფ. კახიდან გ. ფარადაშვილისაგან)
 ერთი რამა სულიერი, სულიერისა უფერი
 ზურგი მიუგავს მაისსა და თებერვალსა მუცელი.

—
 (წარმოდგენილი ვანო რამიშვილისაგან)
 ვიწვები და ვიდაგები, საიდუმლოს ვეფარები.

—
 ზ ე ა

(წარმოდგენილი სოლ. გოშაძისაგან)

გრილი ადგილი მოგნახოთ, ბიჭავ, ჭა ვაძებნინოთო;
 მაკა კი ქალაღდს მოიტანს დასწერე თელის ძირსაო.
 ნუ ხარ გულ სწრაფი ელვასებრ, მე წერის თავი არა მაქვს
 მო ვითამაშოთ ამ აღავს, აქ რუსთა ველის პირსაო.

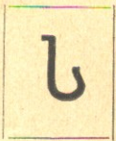
რ ე ბ უ ს ი

(წარმოდგენილი სათ.-აზნ. სკოლის მოწაფე ტიტო სიხარულიძისაგან)

ბ რ

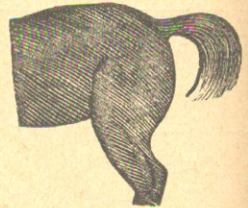
ო
ბ

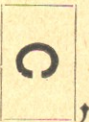
ზ

ც

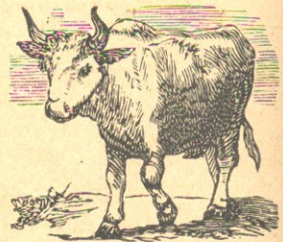
ჭ

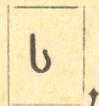
მ

ს ვ

ე

№ IV „ჯეჯილისა“

აკრატისა: აპრილის თვე.

გამოცანები: 1) ყალიონის თუთუნი, 2) მდინარე, 3) ენა.

სნაგნამა: დოლი-ლოლი.

უჯრების ამოცანა: პირველი:

მეორე:

შანადა: დაბალი.

რეუსი: გავხაროთ ერთმანეთი დაპკარით კვერცხი ცქვიტათო, ერთმა სთქვას ქრისტე აღდგაო და შენკი — ქეშმარიტათო, აკრატისი, გამოცანები, სნაგნამა, უჯრების ამოცანები, რეუსი და

შანადა ასსსსს თფილისში: სათავად-აზნაურო სკოლის მოსწავლეებმა: ქაიხოსრო ჩოლაყაშვილმა, გ. გაბაშვილმა, არჩილ გულისაშვილმა, დ. დეკანოზიშვილმა, ლ. რაზიკაშვილმა, ლ. მეტრეველმა და ივ. ნასიძემ. მოსწავლეებელ ქალთა საზოგ. სკოლის მოსწავლემ ირაკლი ბაქრაძემ. საქალებო გიმნაზ. მოსწავლე ქალმა თამარა შატბერაშვილმა, მიხეილ ტაროშვილიძემ. განჯაში: გიმნაზ. მოსწავლემ სერგეი გარგარეთელმა. ცხინვალში: ანა ცერაძემ. ქიათურაში: თ. დეკანოზიძემ. ქუთაისში: გიმნაზიის მოწაფემ ბეს. კიჭინაძემ. ქუთაისის სათავად-აზნაურო სკოლის მოსწავლემ (ამას უჯრების გამოცანა არ გამოუცენია) სიმონ ჩხაიძემ. ყვრილის ნორმალურ

სასწავლებლის მოსწავლეებმა: აგ. გუნიავამ, ალ. ეფენაძემ, გრ. ჩხეიძემ, პავ. ედიშერიძემ, ივ. ცქიტიშვილმა და ალ. ჩიხლაძემ. აკეთის ორ კლ. სასწ. მოსწავლეებმა: ის. მახარაძემ, პეტ. მახარაძემ, ირაკ. ქურიძემ და მათე მგელაძემ. ზუგდიდის სამოქალაქო სასწ. მოწაფემ ტიტაკო ელიავამ. ოზურგეთში: ანანი სალუქვაძემ. ხონში: პლატონ ჯაშმა. ბახვის სკოლის მოსწავ. სიმონ ჭანუყვაძემ და აკაკი ასათიანმა. უჯრების გამოცანის გარდა სხვა გამოცანები გამოიცნეს: ასკანის ორ კლასიანი სკოლის მოსწავლეებმა ივ. ჯანელიძემ, რაჟ. ჩხარტიშვილმა, ლად. ცქვიტინიძემ, კირ. ცქვიტინიძემ, ვ. თალაკვაძემ და ნანიკო ჟღენტმა.

„კვალის“ და „ჯეჯილის“ ჩედაქციაში

იყიდება შემდეგი საკუთარი გამოცემები:

თამარ დედოფლის სურათი	1 მ.	50 კ.	(გასვ. 50 კ.)
ალბომი „ბუნება სურათებში“	უდ. 1 მ.	20 კ.	(გასვ. 20 კ.)
პატარა ღორდი			30 კ.
ჩვენი ძველი გმირები			30 კ.
თეთრი და წანგი			15 კ.
სოფლონ მუფე			10 კ.
ორი მოთხრობა ეგ. ნინოშვილისა			10 კ.

რედაქტორ-გამომც. ან. თ.-წერეთლისა.

საქმანჭვილო ნახატებიანი ყურწნალი

„ჯეჯილი“

წიგნისათვის მითითებები

გამოცა 1900 წელსაც თვეში ერთხელ იმავე ზრგ-
რამით, რგორათაც აქმდის.

ყურწნალი „ჯეჯილი“ მიღებულია თფილისის სე-
ზარქიო და კავკასიის ოლქის სამოსწავლო რჩეუებისგან
სასწავლეების სამკითხველრებში სკაითხვათ.

ყურწნალი „ჯეჯილი“ თფილისში დატარებით ღირს
4 მან. თფილისის გარეშე გავზავნით 5 მან. ცაღვე ნო-
მერი 50 კან.

ხელის მოწერა შეიძლება მხოლოთ წლით და ნახე-
ვარ წლით.

ხელის მოწერა მიიღება:

1) თფილისში—„წერა-კითხვის გამ. საზოგადოე-
ბის“ კანცელარიაში (Дворцовая ул. д. Груз. Двор.,
№ 101), და თვით „ჯეჯილი“-ს რედაქციაში (Арти-
ллер. ул. № 5, возлѣ Кадетскаго корпуса)

ფოსტის ადრესი: *Въ Тифлисъ, въ редакцію
грузинскаго дѣтскаго журнала „Джеджили“.*